

PROLETAREC

Slovensko Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

ŠTEV.—No. 698.

CHICAGO, ILL., 27. januarja (January 27th), 1921.

LETO—VOL. XVI.

Upravništvo (Office) 3639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

INDUSTRIJALNA HIGIJENA.

Doba industrijalizma ima za seboj že precej preteklosti, toda industrijalna higijena je še v povojih, pravzaprav se še ni izmotala iz stadija eksperimentov. Odkar je Italijan Ramazzini objavil svoje delo "De Morbis Artificum Diatriba" leta 1713., ni beležiti nobenega uspeha z oziroma na to vprašanje do zadnje polovice minulega stoletja, in kar je sploh bilo uspeha v zadnjih petdesetih letih, je omejen skoraj izključno na evropejske države.

Amerika je zelo nazadnjaška glede industrijalne higijene. Imamo sicer tovarniške nadzornike, ki pa z redkimi izjemami ne štejejo nič. Avtoriteta takega nadzornika se navadno razblini v nič, kadar imajo opraviti z arogantnimi delodajalci, gospodarji industrij, katerim je delavčevo zdravje in telesna varnost zadnja skrb na svetu.

Zdravniki v splošnem se malo zanimajo za razloge industrijalnih bolezni; navadno niti ne poznajo vzrokov takih bolezni. Medicinska šola se tudi ne bavi s tem vprašanjem. Komaj par let je tega, ko so bili odprti prvi tečajji industrijalne higijene v par medicinskih učiliščih. Ena sama publikacija "The Journal of Industrial Hygiene" je zdaj stara pol-drugo leto.

Res je, da je manjše število zdravnikov pričelo specializirati na polju industrijalnih bolezni, toda šele po vojni; nekateri zdravniki so se dali vposliti v tovarnah, da ložje proučujejo bolezni, ki izvirajo iz tega ali onega dela. Vse to pa ne pomaga dosti delavcem. Zdravstvene poizkušnje v tovarnah se smeje vršiti le do tiste meje, dokler koristijo kapitalistom. Teoretično je v interesu kapitalista, da so delavci zdravi in krepki, ker to pomeni zanj več produkta, ampak prokleta malo jih je, ki bi na lastno iniciativo zavarovali zdravje delavca. Kapitalistov princip je, da sme izdati denar za naprave, ki preprečijo bolezni in nesreče v tovarni in rudniku, le takrat, kadar to zahteva "efficiency", to je da s tem poveča sposobnost proizvodnje. Z drugimi besedami: kapitalist se le tedaj briga za zdravje delavca, kadar vidi, da mu delavčevo zdravje poveča dobiček.

Ogromna večina kapitalistov v Ameriki pa ne pozna niti tega principa in njihove tovarne in rudniki so pravi brlogi za dobavo bolezni in prava past za smrtne ponesrečbe. Ne brigajo se za ventilacijo, ki razganja okužen zrak in strupene pline, ne zmenijo se za svetlobo niti za stotere druge reči, ki jih zahteva industrijalna in sploh moderna higijena. Zdravniki, ki so nastavljeni v tovarnah in velikih prodaj-

jalnicah, so bolj za parado kot za službo in navadno skrbne, da niso oškodovani delodajalci. To se najbolj pokaže pri tožbah za denarno odškodnino v slučajih telesne poškodbe ali smrtne ponesrečbe delavca. Ali je "kompanijski dohtar" še kdaj pričel pred sodiščem v prilog delavca?

Razmere v tem oziru se ne bodo nikdar izboljšale, dokler se delavci sami ne zavzamejo za to stvar. Delavske organizacije se še premalo zanimajo za industrijalno higijeno. Priznati je treba, da so večinoma voditelji sami veliki nevedneži glede tega vprašanja. To nevednost je opaziti tudi med delavci, ki se v mnogih slučajih nočejo poslužiti pripomočkov in naprav v korist njihovega zdravja, kjer jih že imajo na razpolago.

Poljudna predavanja, brošurice in članki v delavskih listih o higijeni so nujno potrebni. Strokovne organizacije bi morale ustanoviti lastne šole za svoje inšpektorje v tovarnah in rudnikih. Ti nadzorniki bi morali priti iz delavskih vrst in morali bi imeti znanje o higijeni in o dotični industrij, na katero se hočejo specijelno omejiti v svojem delokrogu.

Umevno je, da si morajo strokovne unije prej pridobiti pravico nastavljanja svojih lastnih zdravstvenih nadzornikov. Ta pridobitev je za delavce ravnno tako velike važnosti kakor osemurni ali še krajši delavnik in večja mezda. Zdravje in telesna varnost sta prvi pogoj za delo. Vsak program stavke bi moral vključevati poleg krajšega delavnika in povišanja plače tudi pravico za delavskega zdravstvenega nadzornika zaeno z izboljšanjem oziroma uvedenjem higijeniških razmer v tovarni in rudniku. Industrijalni zdravnik bi moral biti odgovoren le delavski organizaciji, pa magari mu organizacija plača njegov trud.

Socialisti in razni drugi radikalni elementi so v boju za blagostanje delavca, toda o vprašanju industrijalne higijene še vedno ni dosti govora. Nekateri mislijo, da je to podrobnost, ki se lahko odloži do časa, ko bo rešeno veliko socialno vprašanje, drugi pa—in to je treba na žalost priznati—nimajo pojma o važnosti tega problema. Temu je treba narediti konec. Vprašanje higijene je vprašanje zdravja—in zdravje se ne more zanemarjati.

Radikalna šola socialne znanosti je najboljši voditelj socialne, to je javne higijene in industrijalne higijene. V to svrhu se morajo ustanoviti tečajji za poljudne predavatelje o tem predmetu kakor tudi za specialiste industrijalnega zdravstvenega nadzors-

stva. Ti zdravniški specialisti so za delavstvo potrebni že danes — in potrebni bodo še bolj v bodočnosti, kadar se izvrši socialni preobrat.

Koraki v socialistično družbo.

I.

Kdor študira zgodovino, lahko takoj spozna, da je glavni faktor ali činitelj spojen s človeškim napredkom ta, da je nekaj ljudi enostavno iznašlo prebrisane zakone, ki so bili namenjeni večini ljudi. V dvajsetem stoletju je sorodstvo človeka do človeka še vedno sorodstvo gospodarja in sužnja. Trpljenje stoletja je rodilo kot svoj najizrazitejši rezultat sistem pomešanega monopola in tekme pod privatnim lastništvom, ki mu pravimo kapitalizem. Eden velikih ameriških mislecev je še pred nedolgo leti izjavil, da svobodni človek še ni formuliral svoje vere ali svoje filozofije. Ta izjava je resnična še danes.

Prva dejstva pisane zgodovine so dejstva suženjstva. V času prazgodovine je bilo to suženjstvo v svoji obliki surovo podjarmljenje in se je izražalo največ v direktni ali telesni obliki. Suženj je bil kakor živina, last gospodarja s telesom in z dušo. Na ta način so gospodarji šteli takrat tudi svoje premoženje. Sužnji so bili v takem položaju, kakor živina na polju, ki ji je človek nalagal breme in vpregal v voz. Suženj je bil bičan, kakor ostala živina. Takozvana demokracija Grške, in imperializem rimskih lordov so temeljili istotako na delu sužnjev. Ta surova oblika suženjstva se je ohranila v Ameriki do srednje dobe zadnjega stoletja.

Tlačanstvo.

Za originalno in nezakrinkano obliko suženjstva je prišlo na površje tlačanstvo. Tlačan se je ločil od originalnega sužnja v tem, da svojemu fevdalnemu gospodarju ni bil v resnici to, kar je bila njegova živina. Lahko je razpolagal s svojim telesom in svojim duhom, kakršen je že bil, poljubno. Dana mu je bila nekakšna navidezna individualnost ali osebnost. V gospodarski in politični realnosti pa je ostal vendar stvarnik svojega gospodarja, kakor je bil stvarnik svojega gospodarja preje, ko je bil črni suženj. Kot tlačan je oral zemljo, ki ni bila njegova, temveč fevdalnega gospodarja, in njemu je moral dajati največjo mero proizvodnje svojega dela na polju. Tlačan ali najemnik se je moral na ukaz svojega gospodarja bojevati, in na njegov ukaz je bil tudi preganjan in zasledovan. V mestih so bili strokovno izurjeni delavci svobodni v tem smislu, da niso delali direktno za gospodarja, toda bili so žrtve siromaštva in monarhije; živeli so največ v blatu in nevedi. Sistem tlačanstva je bil v veljavi z malimi izpremembami, dokler ni prišla doba industrije — produkcije s stroji. Z uvedbo strojev in osredotočenjem proizvodnje v tovarnah, je bil položaj človeka — tlačana izpremenjen v mezno suženjstvo. Tlačanstvo, ki je še danes v modi — čeprav v malo drugačni obliki — na farmah (najemništvo), se je obdržalo še precej

dolgo potem, ko je bil tovarniški sistem že v dobrem tiru, toda bil je stolpjen v posestništvo zemlje, ki je pustilo revnega kmeta na nič boljšem stališču, kakor so bili tlačani; imeli so malo več politične svobode, ali drugega nič. Kar se tiče strokovno izurjenega delavstva po mestih, je bil odvzet od svojega osebne-ga delovnega prostora, kjer je imel vsaj nekaj gospodarske neodvisnosti in je bil dodeljen k ostalim strokovno izurjenim delavcem, ki so vsi postali enostavni mezni sužnji gospodarjev. Ti delavci so s tem izgubili svoje orodje, s katerim so delali. Nekateri strokovno izurjeni delavci so postali tudi sami posestniki tovarn, ali za vse ni bilo prostora, da postanejo tovarnarji. Po zakonu nujnosti morajo delavci svoje gospodarje po številu vedno presegati. In ko se je začel razvijati tovarniški sistem, se je začela disproporcija med delavci in lastniki neizogibno povečavati.

Mezno suženjstvo.

Z razvijanjem tovarniškega sistema in proizvodnje v skupinah, je trgovski razred (ki je začel že prav resno izzivati gospodujočo moč fevdalnih lordov), in razred industrijalne proizvodnje začel polagoma dobivati popoln družaben zamah. Medtem ko je razvijanje trgovine odpiralo nova in večja polja zahtev po izdelkih, in ko so pomnožene iznajdbe omogočile vse več in več izdelkov na veliko, je prišel na površje tovarniški sistem popolnoma. To je bila hazardna igra in nepreračunjen razvoj. Toda razvijal se je kakor osat na nekultivirani njivi družabnega razvoja. Grabeštvo po denarju je bila vodilna sila in impuls industrijalnega razvoja, in človek je bil njegova popolnoma neupoštevana žrtev. Delavci so bili vabljeni v mesta v umazana stanovanja in potiskani v jarem dolgih, trdo delavnih ur. Plača je bila slaba, poleg tega pa so bile delavnice nezračne in nezdrave. Družabno življenje je bilo vrtinec zaničnosti, grabeštva, grdobije in nereda.

Pva stopnja tovarniškega sistema je temeljila na tekmovanju. Ne samo, da so gospodarji tovarn neusmiljeno izkoriščali svoje delavce, temveč so upregali tudi njihove delovne sile v tekmo proti drugim tovarnarjem. To je bila doba nečuvnih industrijalnih bojev in sovraštev. Individualizem je prevladoval vsepovsod, in znakov kooperacije bodisi med delavci ali delodajalci ni bilo nikjer. Da so bile vsled tega velikanske gospodarske potrate, se razume samo ob sebi. Toda sistem tekmovanja je bil mlad in je imel vsled tega v sebi vse tiste bojne vrline, ki so potrebne za rast vzlic svojim nezmernostim. Moč njegove ekspanzije je pomagala strašno korupcijo in nered. Človeško življenje je bilo poceni in je bilo vsled tega žrtvovano brez obotavljanja. In baš ta nov sistem proizvodnje je bil tisti gospodarski faktor, ki je delal na to, da se ocepni Amerika od Anglije in postane samostojna. Novi industrijalni sistem se v Ameriki ni razvijal tako hitro, kakor v Angliji. Ta zaostalost je izhajala iz dejstva, da je bila ta dežela po večini agrikulturna in je nudila množicam nepretrgano pionirsko življenje, ki je vabilo ljudi na nedotaknjen divji zapad. Na Jugu ni bilo seveda sploh

nobene manufakture.*) V času civilne vojne je imela Anglija razvit manufakturni sistem z znaki kombinacij, ki so gospodarjem tovarn kazali prihajajočo dobo monopolov, med tem ko je bil ameriški industrializem še v stadiju medsebojne tekme. Toda industrializem v Ameriki je začel čutiti svojo moč. Imel je velikansko željo in apetit po ekspanziji. In tako je industrializem Severa poskusil z orožjem, da uniči gospodarstvo sužnjedržcev na Jugu z rezultatom, da je ustvaril svojo nadvlado in moč nad Jugom ter ohranil Zvezo v celoti.

Rast kapitalizma.

Po civilni dobi je nastala v Ameriki znamenita doba, ki je prinesla kapitalizmu popoln razvoj. Ta doba se je pričela pravzaprav že sredi civilne vojne, kajti takrat, ko so bile oči naroda uprte v modro in sivo uniformo bojujočih se armad, so si dalekovidnejši kapitalisti s Severa zasigurali od kongresa velikanske podelitve ali koncesije, s katerimi so začeli konstrukcijo prve transkontinentalne železnice. Po civilni vojni je bil proces razvoja v industriji zelo nagel, poln življenja in je bil pomešan z nizkotnostjo in mnogovrstno taktiko. V njem je bilo grafta in sijaja. Bogastvo dežele je bilo nezaslišano izkoriščano po prebrisanih in energičnih ljudeh, ki so imeli kapital, in po tistih, ki so bili dovolj predrzni in lakomni, da so delali za kapitaliste ter želi za nagrado dela, ki so ga izvrševali, knežje deleže, in v mnogih slučajih so postali tudi sami kapitalisti.

Razvijanje železnic je bilo najbolj plodonosno polje za graft, ki je obstajal takrat v ropanju javnih zemljišč in javnih fondov, obrnivši se nato na najbolj divje vrste finančnih konspiracij, ki so prinašale nekaterim takojšna bogastva, a so zapustile na današnjem prevoznem sistemu butaro nepoštene kapitalizacije za zgradbe, ki trpe vsled svoje kakovosti še danes.

Ameriški kapitalisti niso razvili železnice te dežele na noben način, ampak so te železnice le izčrpali in razdjali, tako da niso danes nič drugo kakor podrtija. Radi tega si ameriški kapitalisti ne morejo lastiti kredita, da so zgradili ameriške železnice.

Pa tudi na drugih poljih je razširil kapitalizem svoj delokrog. V zvezi prevoznih sredstev dežele so bili prevozni sistemi v mestih, to je ulične in nadulične železnice. Kakor pri železnicah, je bil tudi pri teh podjetjih graft in naglo bogatenje na račun javnosti. Ta graft mora ameriško ljudstvo sedaj drago plačevati.

Pozneje je bil odkrit petrolej in bogastvo John D. Rockefellerjeve ustanove se je pričelo. Za tem je prišla na površje železarska in jeklarska industrija. Tovarne so se pojavile čez noč, in pri tem se je pojavila cela vrsta včasih zelo divjih in nepraktičnih načrtov, ki so šli za tem, kako bi se prišlo čimprej do bogastva. Mnogo teh načrtov pa je padlo seveda v vodo za vedno. Ljudje so bili lakomni na denar, ki jim je postal vse na svetu. Na tisoče in tisoče ljudi

*) Manufaktura pomeni produkcijo blaga v tovarni; tvorniška proizvodnja.

se je drenjalo z mrzlično naglostjo in skoraj z zavestjo blazneža, da v tistem času obogatijo in postanejo za vedno neodvisni.

To periodo imenuje ameriški pisatelj Mark Twain po vsi pravici "The Gilded Age" ali pozlačeno dobo.

Delavčev delež od dobička.

Angleški kapitalisti so zadnja leta posvečali precej pozornosti sistemu, ki bi delavcu zagotovil delež na dobičku. Do tega jih je privedlo nemirno gibanje med angleškim delavstvom. Na Angleškem životari ta sistem že skoraj devetindvajset let, in ne še prav dolgo tega, so ga začeli posnemati v nekaterih oblikah tudi ameriški kapitalisti, toda prav ponižno in nad vse previdno. Zahtevam delavstva hočejo kapitalistični teoretiki "zadovoljiti" na ta način, da so predlagali kapitalistom, naj priznajo delavstvu, da ga pomire, del njihove mezde kot delež podjetnikovega dobička. Angleška vlada je izdala takrat poročilo o podjetjih, v katerih je razločevati dve vrsti udeleževanja: Istituti delež od dobička in sistem delavcev zadružnikov. Prvo vrsto označuje poročilo takole: "Delodajalec se pogodi z nastavljenici, da dobe kot delno odškodnino za svoje delo in kot doklado k mezdi trdno določen delež podjetnikovega kapitala; na ta način dobi navadne pravice in odgovornosti posestnika delnic".

V letih od 1829 do l. 1865. je bilo na Angleškem samo eno podjetje, pri katerem so dobivali delavci delež od dobička. Od tega časa pa je narastlo število teh podjetij na 299, a od teh je opustilo ta sistem že 166. Sedaj je 133 najrazličnejših obratov, v katerih je uveden ta sistem, 55 odstotkov teh obratov je uvedlo delež na dobičku šele v zadnjih desetih letih. V teh podjetjih je zaposlenih 106,189 delavcev, od katerih je 57,3 odstotkov udeleženih na dobičku. Od teh 133 obratov ni nič manj kot 33 plinarn z 28,264 delavcev. Iz teh števil je razvidno, da trpi sistem udeleževanja na dobičku na precejšnji "umrljivosti". Poročilo, ki je bilo svoječasnno izdano, pravi, da se je opustil sistem v dveh petinah od 166 obratov radi tega, ker se niso izpolnile obljube ali nade, radi katerih se je bil uvedel ta sistem. Poprečni delež na dobičku je znašal leta 1911 pet in pol odstotkov mezde, prav toliko je znašal tudi delež v dobi od 1901 do 1911. Žal, da poročilo ne pove, ako so dobivali delavci tudi kraju odgovarjajoče mezde. Ali če bi bilo prav tako, je vendar delež na dobičku kaj borna odškodnina za to, da so se odrekli ti delavci vsem prednostim strokovne organizacije.

Prav očitno je, da je delavčev delež na dobičku le pretkan manever podjetnikov, da plačujejo nižje mezde. Sistema se zlasti oprijemljejo podjetniki, katerim ne uspeva obrat povoljno ali pa, ki imajo malo odporno delavstvo in se želi strokovno organizirati. Na to kažejo zlasti sledeča dejstva: Niti enega podjetništva s tem sistemom ni najti med izborno organizirano rudokopno industrijo. Več kot polovica od

166 podjetij je opustilo sistem, ker je trgovski promet nepovoljen in ni bilo dobička, da bi ga razdelili. Da je toliko plinarj med podjetji, ki razdeljujejo dobiček, je vzrok v tem, da so plinarne na Angleškem monopolizirane.

Da se je sistem obdržal v ostalih podjetjih, je iskati razlage v tem, ker podjetnik zabranjuje delavstvu, da bi svoje zahteve uveljavilo. Za to so nam najboljši dokazi sodbe nekaterih podjetnikov, priobčene v vladnem poročilu. Poslovodja gospe Wantagove, ki ima 5000 akrov obsegajoče posestvo, piše: "Menim, da je izplačevanje premij glavni vzrok, da nismo imeli nikdar sitnosti z delavci na posestvu." Tvrdba Clark pa piše: "Ravnateljji so večinoma zadovoljni s sistemom. Najsrečnejši rezultat, ki smo ga dosegli z upeljavo tega sistema, je soglasje med tvrdko in nastavljenici. Nikdar se ne čuje o stvarkah ali čem sličnem."

Te kapitalistične sodbe so dovolj jasen razlog za to, da angleške strokovne unije dosledno odklanjajo sistem deleža na dobičku. Ta sistem je prav tak, kakor sistem onega prebrisanca, ki je navezal oslu snop sena tako pred nos, da ga ni bil vstanju doseči, spodbudil ga je pa k hitrejši hoji. Kjer se govori danes o delavčevem deležu od dobička, lahko vsak takoj spozna kaj to pomeni.

Maksimalne cene v starem Rimu.

V časih draginje, večinoma povzročene z brezvestno špekulacijo, so socialisti v raznih deželah že večkrat zahtevali, da se določijo maksimalne cene za živila in druge važne potrebščine. Seveda to ni socialistična zahteva v strogem pomenu besede, kajti s socializmom samim na sebi nimajo maksimalne cene nič opraviti.

Kadar doživi svet uresničenje socializma, tedaj izgine trg v sedanjem zmislu. Produkcija blaga bo urejena po potrebah; to se pravi, da se bo preračunalo, koliko je te ali one reči treba za vse ljudstvo, in toliko se bo potem produciralo. Naravna posledica je, da se mora tedaj tudi distribucija, razdeljevanje blaga, sistematično urediti.

Maksimalne cene so potreba kapitalističnih razmer in spadajo med tiste zahteve, za katere se socialisti bojujejo v kapitalistični družbi. Ravno tja spadajo, kakor boj za dostojne plače. Eno kakor drugi ima namen omogočiti delavstvu tako življenje, da ohrani svojo moč in da se lahko razvija in bojuje.

Toda v časih miru so se vlade upirale vsem takim zahtevam, in vsi kapitalistični krogi so jih označevali za "socializem."

Vojna je prisilila vlade, da so same izvršile mnogo takega "socializma." Tudi maksimalne plače so uvedle. Da pa ni to nikakršen socializem, dokazuje piramidalna višina cen, s katerimi so kapitalisti, špekulanti in veleagrarci veliko bolj varovani, kakor konsumenti.

Naravno pa je, da bi bilo še hujše, če ne bi bilo maksimalnih cen.

Pri tem se vedejo špekulanti, kakor da bi bilo to nekaj nezaslišanega. Vsako določanje cen označujejo za poseganje v njihove privatne pravice. To je sicer resnično. Ali oni imenujejo to poseganje neopravičeno in ga postavljajo na enako stopnjo z ropom. Obenem trdijo, da ni bilo še nikdar kaj takega na svetu.

To sicer ne bi bil nikakršen dokaz, da ne sme biti tega sedaj. Telegrafa, telefona, električnih železnic, Roentgenovih žarkov, tekočega ognja Kruppovih kanonov, aeroplanov in hidroplanov, avtomobilov, narkoze, asepe itd. ni bilo, dokler niso bile te reči iznajdene. Pa recite kapitalistu, da se ne sme voziti v Pullmanovem vozu ali na elegantni jahti in da ne sme stanovati v palači z železnim ogradjem, ker ni bilo takih reči pred sto leti! Lepo Vas bo pogledal.

Naposled pa ni niti res, da so maksimalne cene iznajdba naše dobe! Že davno so bile znane in tudi v veljavi. Pred nekako šestnajstimi stoletji je izdal rimski cesar Dioklecian odredbo, v kateri se je razpravljalo o visokih cenah za živila v rimskem cesarstvu ter skušal rešiti problem z določenjem maksimalnih cen, katere bi se smele računati za dolgo vrsto potrebščin in luksurioznih predmetov. V tem dekretu je bilo navedenih več kot 700 različnih stvari.

Vstoletjih, ki so potekla izza časov Diokleciana, so se izvršile velike izpremembe v produkciji in trgovini. Razvili smo železnice, telegraf in obširen sistem tržnih poročil. Izvršile so se velike izpremembe v vsaki stvari, razen v človeški naravi, ki je ostala praktično enaka kakor pred šestnajstimi stoletji.

Vsled tega je zelo verjetno, da lahko kaj profitiramo, če razmišljamo nekoliko o naporih, ki so se vršili v starem Rimu, da se reši problem visokih cen za živila. Da so vodili Diokleciana pri njegovem dejanju visoki cilji, je razvidno iz naslednjih besed v uvodu k ediktu:

Kdo je tako zakrknjenega srca in tako brez čuta za človeštvo, da ne bi zapazil, kako se je razširilo pri prodaji blaga na trgih stremenje zahtevati neobičajno visoke cene, ne glede na letni čas in izobilico?

Po navedbi onih predmetov, za katere je šlo in njih cen izjavlja Dioklecian:

Vsled tega nam bo v zadovoljstvo, da se te cene, ki so bile navedene, drže po vsem našem cesarstvu, in da se razveljavlja pravica iti preko teh cen. Kdorkoli bi skušal priti v nasprotje z gornjimi določbami, bi stavil svoje življenje v nevarnost. Za nedolžnega se tudi ne bo smatral tisti, ki ima predmete za vsakdanjo porabo ter jih je sklenil vsled tega odloka zadržavati. Kazen bi morala biti še veliko večja za onega, ki povzroča pomanjkanje, kot pa za onega, ki krši postavo.

Pisatelj Laetantius, ki je živel v četrtem stoletju po Kristu, poroča o končni usodi tega Dioklecianovega edikta:

Ko pa je privedel do izredno visokih cen vsled svojih različnih dejanj krivičnosti, je skušal s postavo določiti cene živil. Radi malenkosti se je nato prelilo veliko krvi in zaradi strahu ni nič prihajalo na trg. Po Dioklecianovi smrti so morali te odredbe zopet preklicati. —

To dokazuje, da so znali špekulanti tudi takrat najti ovinke, po katerih so se izogibali zakonom.

Pekel.

Iz angleškega J. M.

Nekoč je Tujec zadremal. Ko se je zbudil, je bil v drugem kraju kakršnega še ni nikdar videl, in bilo ga je strah.

Kroginkrog njega je bila močna rdeča in rume-na svetloba, ki je tako žarela, da so ga zbolele oči. Tujec je bil obkrožen z zidom plamena. Nad žarenjem je pa bila najčrnejša tema, tako da ni vedel, sije li solnce ali je noč. Zrak je bil napolnjen z vročim dimom in v primerni daljavi so vstajali stolpi sive pare, ki so zdajpazdaj zakrili jezike žarečega plamena, švigajočega iz tal na vseh straneh. Kjer so bili žareči jeziki, je tekla raztopljenava lava, kipeča in sikajoča.

Tujec, ves tresoč se vsled nepričakovane prikazni, je opazil pred ognjenim ozadjem človeška bitja, ki so vrvela semintja. Majhne, pokvečene postave so prihajale in odhajale iz teme v temo skozi luč žarečih jezikov in vlačile dolge drogove, vlekle vozičke z ogromnimi svitki ognjene žice in z ognjenimi kamni.

Nesrečna bitja, ki so se opotekala v kaosu, niso bila podobna ljudem, toda kašljala so in pljuvala kri — in to je bilo človeško. Tujec je napenjal ušesa, da bi slišal kakšno govorico, ali zaman. Bitja so molčala, ali jih pa ni bilo mogoče slišati radi strašnega hrupa, ki je oglušil Tujca za vse drugo.

Tujec je strmel in potem se je boječe vprašal: "Kje sem?"

Nihče ga ni videl, nihče mu ni odgovoril. Burja ognja, dima in raztopljenave lave je divjala okrog njega in še zmenila se ni zanj, kakor se ne zmeni za zrno peska.

"Pomagajte, pomagajte!" je zavpil Tujec.

Ko je večkrat ponovil svoj klic, se je ozrlo bitje, ki je bilo zaposleno v vznožju najbližnjega ognjenega žrela. Bitje v umazani in mokri srajci se je začudeno približalo. V rokah je držalo dolge klešče.

"Pomagaj mi, pomagaj!" ponovi Tujec svojo prošnjo.

"Tukaj ni pomoči."

"Neee? — Potem je to pekeli!"

"Ne, to je Pittsburgh."

Ako hočete, da bodo vaši prijatelji sodelavci čitali dober, socialistični list, jih pridobite, da se naroče na Proletarca.

Ivan Molek:

V muzeju.

(Leta 5000.)

Poglejte dobro v tole stran.

(Besede te izustil je večak.)

Kosti, te, lobanje plitve,
ostanki so glavarjev divjih
iz veka dvajsetega,

ki vladali so ves takratni svet.

Iz spisov njihovih barbarskih

s težavo je dognano,

da zvali ti so se kraljički,

trgovci, škofje in kaplančki.

Ne vem, zaman si belim glavo,

od kod je bil ta divji rod.

Poglejte tja — kajne prečuden stvor!

Kostnjak je — brez hrbtišča.

Zastonj se danes trudi ves učeni svet,

da reši čudno to uganko,

kako zablodil je na zemljo

ta specimen brez hrbtenice.

A meni nekaj se takole sanja,

da to je bil rod "zmernežev",

ki v vojni besni med pravico in krivico

je hodil strahopetno srednjo pot...

MOSKVA V LETU 1920.

Dr. Alfons Goldschmidt.

(Nadaljevanje.)

Slišal sem o pomanjkljivosti v ruskem delavskem sistemu, v resnici, tudi jaz sem opazil take stvari in bom o njih spregovoril kasneje, ampak izpovem naj takoj, da delavske sile v Prokhorovi tovarni mi dajejo največje upe za delavsko bodočnost Rusije, upe v njih vzgojevalne možnosti, upe v njih kvalifikacije. Sedaj Rusija še ni zgubljena in je daleč od tega.

Drugi dan smo bili zopet gostje v Prokhorovi tovarni. Prisostvovali smo seji komunistične frakcije tovarne. Bila je to mala seja, sestanek komunistične družine. Pozdravili so nas, malo pokarali radi poznosti, sprejeli so nekaj resolucij in nas zopet zabavali. Bilo je zopet prijateljsko pogoščenje z njihovim lastnim materijalom.

Komunistične frakcije, ki so često majhne frakcije kontrolirajo tovarne, ne s pomočjo terorja, ampak s pomočjo čistosti njihovih namenov, vsled vestnosti njih dela, s poštenostjo njihovega programa. To niso frakcije, ki vladajo s silo, to so disciplinirane frakcije, vzorne frakcije, to je, frakcije vzornih delavcev, komunističnih sobotnih delavcev. Oni drže žezlo v svojih rokah, ker so sami vzor drugim.

Oni so govorili in mi tudi. Bili so to govori in obljube, zagotovila solidarnosti od obeh strani, pozdravi, ljubeznivi incidenti, hvaleči izrazi. Ko je bil

izérpan uradni dnevni red, smo se pripravili, da odidemo neopaženi, ker nismo hoteli zadrževati njihovega nadaljnega programa, ampak oni so insistirali, da gremo sredi dvorane, med klici in pozdravi navzočih komunistov in komunistinj. Tega obiska ne bom nikoli pozabil, ker meče luč na revolucijo bolj kot kak druga stvar. Prvič sem razumil česar nisem mogel nikoli prej razumeti. Sedaj sem dobro razumel kar sem nekoč sam pisal v nekem malem časopisu, *Kommunismus*, o psihologiji revolucije in o limitacijah Marksizma, s čemur pa ne želim povdarjati, da je Marksizem preživel, ampak hočem samo povdariti psihologijo koristnega Marksizma, njegovega cilju in dobrem starem Leninizmu. To je nova naloga, velika naloga, mogoče ena največjih prišlega stoletja.

Eksplodzija.

Vračal sem se domov iz ekonomične študije v spremstvu Stunkela, organizatorja kovinarjev in v vseh ozirih njemu enakega Landa. Hodili smo po mostu, ki drži čez Moskvo; Kremlin, mesto kupol je žarelo v svitu solnčnega zatona in cerkev sv. Bazila se je potapljala v tisočeri barvah, in ravno ko smo zapustili za seboj Rdeči trg, so šinili proti nebu gosti oblaki in od daleč se je čulo grmenje in pokanje. Na poslopju Delavskega komisarijata je zažvenketala šipa. Razbito steklo je padalo po glavah mimoidočih in ljudje so drveli iz poslopja. Iberijanska Madona je ostala osamljena, samo sveče so še gorele.

Dvignejo se drugi oblaki in zopet se čuje bobnenje, toda ne tako bobnenje v določenih presledkih, kakor je to slučaj pri kanonadi. Bobnenje je začelo z groznim treskom in potem je drdralo in zemlja se je stresala, kakor če bi jo stresal vulkan, medtem pa so prihajali manjši in močnejši sunki in treskanje.

Ljudje so drveli po Gledališnem trgu. Šipe so padale in žvenketale po tleh. Zračni pritisk je bil posebno hud na Kremlinski zid, ki je odbijal grozno silo nazaj proti Miasničkajski ulici, da je trl šipe in strašil ljudi. Mesto se je treslo, tla so se vzdigovala, okna so ropotala in žveplen duh je silil v nos in pljuča.

Kaj je? Kaj se je zgodilo? Časopisje je takoj začelo tolažiti prebivalstvo, češ, nič hudega se ni zgodilo, kot mala nesreča. Vlada je namreč nameravala izčistiti bližnji gozd s streljivom za agrarne namene in pripetila se je eksplozija.

Med seboj smo se zgražali nad rusko malomarnostjo. Pripovedovali smo si, da so najbrž pomotoma razstrelili velikansko zalogo eksplozij, namesto da bi sistematično zanetili manjše zaloge najprej in pri tem niso bili dovolj previdni, da ne poženejo v zrak večje zaloge.

Še poka, sivi oblaki neprestano švigajo v zrak in žveplen smrad okužuje ozračje. Razstrelba sledi razstrelbi, treska in udarja, bobni in grmi, vse ozračje se trese od velikega zračnega pritiska. Okna v naši vilii drgetajo, grmičevje v parku okoli vile se maje in ziblje, preplašeni otroci so se poskrili po kotih in pazno poslušajo. In grmenje in treskanje

ni prenehalo, ampak eksplozija za eksplozijo je detonirala pozno v noč. Kaj se je zgodilo?

Poslovodja tekstilnega podjetja, o katerem sem že prej govoril, mi je povedal drugo jutro, da je eksplodiralo municijsko skladišče v bližini Moskve. Bilo je to skladišče za star material, kjer je bilo še polno municije. Nihče ni vedel, ako se je razstrelba pripetila spontano, ali pa je bila posledica protirevolucionarnega poskusa. V Moskvi sami se ni pripetilo nič hudega kot edino to, da je bilo mnogo šip razbitih.

Rekel pa mi je nekako ponosno: "Ob enajsti uri zvečer je bila mobilizirana vsa komunistična stranka v Moskvi, čeprav je bil to dan počitka. Telefonska povelja so bila v največji hitrosti izvršena in vsak, možje in žene, je s puško v rokah stal pripravljen počistiti vse, kar je slabega.

Iz tega je razvidno, da je eksplozija povzročila nekako splošno preskušnjo vigilsti. Manever tako prisiljen na ljudi je bil uspešen; zgledalo je, da je bila stranka v Moskvi pripravljena za vsak slučaj tudi na dan počitka.

Do tega dogodka se mi ni niti sanjalo, da je stranka pripravljena za vsak slučaj; prav ničesa nisem vedel o tej vojaški disciplini, o tej večni pripravljenosti odziva na najmanjši alarm. Ni pa treba misliti, da je stranka pripravljena, da bi delala kake sitnosti, ali da se vežba v orožju iz kakih slabih namenov. Ljudje so pripravljeni žrtvovati se za revolucijo, da jo ohranijo. In značilno je to, da so se skoro do cela vsi člani stranke odzvali klicu.

Proti jutru je ponehalo treskanje in bobnenje, šipe niso več žvenketale in srca so se pomirila. Celo na zapadni fronti se je malokedaj slišala taka kanonada.

V Moskvi so pripravljeni odzvati se na vsak alarm; pripravljeni so žrtvovati se, pokoriti disciplini in pomagati kadarkoli je potreba, posebno če švigajo v zrak temni in sivi oblaki smodnika in žvepla, ker nihče ne ve kakih sredstev se hočejo poslužiti protirevolucionarji.

Stranka.

Ruska komunistična stranka (boljševiki) je primeroma majhna stranka po njenem številu. Prebivalstvo Rusije se računa na 150 milijonov duš, medtem ko šteje stranka kvečjem 600.000 članov.

So naprimer kraji v severni Rusiji, cele velikanske pokrajine, kjer je le par komunistov. Kljub temu vlada komunistična stranka. Razumeti pa me je treba pravilno. Stranka ne dominira vsakega človeka in vsake duše v Rusiji, ampak ima v svojih rokah vladni aparat in armado. Ko to pišem šteje stranka mogoče manj kot šeststo tisoč članov, kajti mnogo njenih ljudi je na fronti. Moskvo naprimer upravlja samo malo število komunistov. Nikdar v zgodovini ni še nobena vlada vladala s tako malim številom ljudi.

Za kaj takega pa morajo biti jako važni vzroki. Stopetdeset milijonski narod ne bi brez tehtnih vzrokov toleriral tolika leta vlade take manjšine. Narod, ljudstvo ima vselej moč odstraniti oziroma od-

staviti vlado manjšine, če tako želi. Take volje pa ni v Rusiji in mnogi se vprašujejo, zakaj je tako. Odgovor je prav lahak in enostaven. Vsak ve, kaj in kdo so boljševiki in kaj delajo, nihče pa ne ve s kom bi nadomestili boljševike in njihovo vlado, vsak pa dvomi, da bi katera druga stranka mogla bolje vladati.

Mnogi ljudje v Moskvi so govorili o Denikinu jako pohvalno, ampak če sem jih vprašal, kje in kako bi Denikin zboljšal ruski položaj in vlado, pa so molčali kot grob. Odgovor seveda bi bil jako težak, ker nobena stranka, noben potentat ne bi mogel dati kaj boljšega ali vladati boljše kot ravno boljševiki, konečno pa je še vprašanje, ako bi imeli take uspehe kot so jih imeli komunisti.

Stikal in iskal sem po vzrokih, ker je ta problem velikanske važnosti za ves svet in zato sem poizvedoval, govoril v ljudmi vseh slojev, skušal sem biti popolnoma nepristranski in brez predsodkov in konečno sem prišel do sledečega sklepa:

Polastitev moči od strani boljševikov ni bila prav nič drugega kot afirmacija in nadaljevanje organizacije obstoječega položaja; ni bila nič več kot podaljšanje že obstoječe organizacije za premaganje velikanskih težav v katerih se je narod nahajal in to s pomočjo proletarijata. Vse drugo je bila postranka stvar, kar so lahko odobraval ali grajali, ki pa ni na stvari sami prav nič spremenilo. V moji knjigi "Ekonomska organizacija sovjetske Rusije", bom skušal razložiti vzroke in potem pojasniti zakaj in kako. Značaj te revolucije sem popolnoma razumel. Bila je to v resnici nepremagljiva revolucija, ki je prihajala na plan z vsakim dnem močnejše in katero so vodili energični ljudje, ki so vedno skrbno pazili na pravi moment, da ga izkoristijo.

Tak je bil vzrok za polastitev moči in tudi prvi vzrok za konsolidacijo moči. Kasneje pa se je ta moč še bolj pojačala in strnila s pomočja tatičke, s pomočjo programa, ki je bil jak v principu, ampak dovolj elastičen, da se je mogel prilagoditi raznim položajem, radi česar se danes zopet dogaja veliko neumnosti. Bil je to program komunistične "real politike", komunistične diplomacije.

Diktatorstvo proletarijata, ki ga je proklamirala komunistična stranka v Rusiji, je pravo diktatorstvo proletarijata, kajti pretežna večina ruskega proletarijata, industrielnega proletarijata in malih kmetov potrebuje boljševiško formo vlade. Celo tisti veliki del proletarijata, ki ni včlanjen v komunistični stranki, potrebuje tako formo vlade. Na drugi strani pa je diktatorstvo komunistične stranke v Rusiji, ki skuša preračunati potrebe evolucije, eksploatirati in organizirati te potrebe. To je v kratkem vse, kar je treba povedati o vzroku za boljševiško vlado.

Rusija morda ni komunistična v večini, toda je v večini za sovjete. In tukaj tiči skrivnost. Drugega sistema ni več, saj sedaj ne in mogoče za dolgo vrsto let. Sistem pa se lahko spreminja, zboljšuje, krivi in zvija, kakor že boljše kaže, ampak sistem

sam je danes neizbrisljiv. Niti kak car ga ne bi mogel odstraniti in vničiti. Moral bi to biti sovjetski car in če bi bil tak, potem ne bi bil več car. To dejstvo je treba sprejeti in se znjim sprizniti, ker tak je položaj in nič drugačen. In nemogoče se je ogniti temu položaju in zato je za Evropo in Ameriko najboljše, da se s tem dejstvom spriznijo za njiju lastno dobro.

Mogoče bi bilo možno vreči komunistično stranko iz sedla in nekaj drugega postaviti na vlado, ampak kdo je danes še tako naiven, da bi mogel postaviti kolesa evolucije in jih vrteti nazaj. Drugo jim ne preostaja kot napraviti v deželi še večji kaos.

Ruska komunistična stranka se vdeležuje vseh aktivnosti, programizira vse, postavlja principe za vse in mogoče je celo, da se okinča s subsidiarnimi načeli in se skuša po njih tudi ravnati. Kakor jezuitska organizacija, ravno tako se tudi komunistična stranka ne odtuja svojim glavnim načelom, ampak je jako elastična v vseh manjših stvareh. Ona se zna prilagoditi razmeram, se tudi zvije, če treba, vzgaja dobre državnike in ne da bi se odtujila svojim načelom, je pripravljena dati vsakovrstne koncesije.

Ona kontrolira nameščenje v uradih, pa bili to politični ali pa ekonomski. S par ljudmi kontrolira armado. Armado more kontrolirati samo par ljudi, če zna teh par ljudi upoštevati potrebe armade tako kakor upoštevajo potrebe dežele. In danes je skoraj vseeno, če imajo glavno besedo v armadi vojaški sveti, izvežbani militaristi ali pa politični komisarji. Tisti, ki je najbolj zmožen, zapoveduje.

Ruska komunistična stranka skuša regulirati narodne odnošaje, pravosodje, popularno vzgojo, verske odnošaje, vse ekonomsko življenje in družabno politiko sovjetske Rusije. Za ta namen potrebuje stranka dobro disciplino. Ona mora biti takorekoč prednja straža, četa pionirjev, četa, ki se bori do zadnjega dihljaja proti vsem rezistencam, ki so na poti.

Radi tega ima stranka jako stroge odredbe. V svoje prednje vrste ne pusti vsakega. Ona zbira, preskušava in se odloči za sprejem le po vestnem preiskavanju. To je menda tudi vzrok, da stranka ne šteje mnogo več članov, kajti mnogi bi sedaj radi pristopili, pa jih ne sprejmejo v stranko, kajti pristopali bi zato, da pridejo v urade, a jako malo bi se brigali, kako bodo opravljali svoje dolžnosti.

Vsak, ki postane član stranke, mora končno prevzeti odgovorna mesta in zato stranka ne more rabiti vsakega človeka za odgovorna mesta, če z dušo in telesom ne vrjame v njene principe in ni pripravljen žrtvovati se za nje. Tiste, katere stranka sprejme, jih sprejme z veseljem in jih varuje z vso svojo močjo.

Ni pa izključeno, da ne bi bilo mogoče v ruski komunistični stranki tudi takih, katerih sreca niso za stranko, ki so v stranki le radi tega, da pridejo do boljših služb, ali pa takih, ki se radi ponašajo s tem, da so komunisti. Nobena stranka ni varna

pred takimi ljudmi, pred takimi elementi in tudi ruska komunistična stranka ni v tem oziru nobena izjema. Ko sem bil v Moskvi, sem čul mnogo pritožb, da so se taki "značaji" vtihotapili v stranko.

Ruska komunistična stranka v vojni dobi, posebno za časa Kerenskija, je bila edina stranka, ki je bila pripravljena, ne samo braniti revolucijo v letu 1917, ampak tudi postaviti se na vlado na tak način, da ne vrže dežele v še večjo katastrofo. To so mi pravili tudi ljudje v Moskvi, ki niso komunisti.

Taka je misija in cvet bolševiške oblasti. To je moja sodba o bolševikih, sodba po skušnjah, ki sem jih doživel v Moskvi. (Dalje prihodnjič).

UTRINKI.

Zastopnik sovjetske Rusije, Ludovik C. A. K. Martens je bil deportiran iz Zedinjenih držav dne 22. januarja. Zaeno z njim je bilo deportiranih petinštirideset drugih članov njegovega štaba. Odpeljali so se s parnikom Stockholm. Ko so odhajali na parnik, se je nabralo na pomolu več sto Martinsovih prijateljev in drugih ljudi, ki so ga prisrčno pozdravljali.

Matens je zastopal "de facto" rusko vlado, medtem, ko sedi v Washingtonu še en ruski poslanik, ki ne reprezentira nikogar razun sebe, kljub temu ga ameriška vlada podpira in ga vpoštevata kot legalnega poslanika Rusije.

Na zboru italijanske socialistične stranke je bila komunistična frakcija, ki je zahtevala brezpogojno pridruženje k III. internaciji in izključenje vseh tistih socialistov, ki ne soglašajo s taktiko komunistov, poražena. Zborovanje se je vršilo v Leghornu v Italiji. Komunisti so kontrolirali okoli ene tretjine glasov. Za pridruženje k III. internaciji je razun malih izjem vsa italijanska socialistična stranka, toda ne strinja se z diktaturo iz Moskve, ki določa taktiko strankam izven Rusije. Stranka je za pridruženje s pridržkom, da si svoje delo v Italiji urejuje po razmerah, kakršne so v Italiji. Tudi je bila velika večina proti vsakemu izključenju iz stranke na ljubo mali komunistični frakciji in eksekutivi v Moskvi.

Stranka je z vso odločnostjo povdarjala, da bo z vsemi svojimi silami podpirala boj sovjetske Rusije proti svetovnemu kapitalizmu kakor ga je doslej.

Kakor poročajo dopisniki listov iz Italije, se je komunistična frakcija ločila od stranke in se organizirala kot komunistična stranka Italije, sekcija III. internazionale. Sedaj se bo pričel boj, kdo dobi kontrolo nad maso, socialistična stranka ali komunisti.

V tej deželi prosperitete smo žopet enkrat prišli v brezposelno krizo, v kateri so se pričele otvarjati javne kuhinje, prenočišča za brezposelne, ki se nahajajo v cerkvah in raznih drugih poslopih, ki so jih priredila razna mesta v ta namen, sploh, v deželo pri-

haja beda. V nekaterih krajih so delavci že po več mesecev brez zaslužka. Tovarne pa se zapirajo naprej in znižujejo se plače.

Kapitalisti hočejo izkoristiti to krizo do skrajnosti, ne samo z zniževanjem plač, ampak v prvi vrsti z razbijanjem delavskih strokovnih organizacij. Odprto delavnico hočejo. Delaveu je treba ohraniti njegovo svobodo in neodvisnost pred unijsko tiranijo. Nihče ne more biti 100% Amerikanec, kdor zagovarja unijsko delavnico, ker s tem krati osebno svobodo delavca. Kapitalisti so kajpada v zmoti, kakor vedno. V svojem zaslepljenem boju kopljejo sami grob sistemu, ki je odgovoren za današnjo krizo, bedo in draginjo.

Ravno tako pa so za vse posledice sedanjega gospodarskega sistema odgovorni tudi delavci, ker ga trpe na svojih plečih in mu dajejo vse možnosti, da vlada naprej. Ako je glavni del kapitalističnega boja danes naperjen proti unijam, je to le znamenje, kako slabo so te unije organizirane za obrambo delavskih interesov; ker so zanemarjale politično akcijo, se kapitalizem ne obotavlja iti proti njim v boj. V Angliji bi kaj takega ne bilo mogoče, toda v Ameriki je in bo toliko časa, dokler se strokovne organizacije ne pridružijo socialistični stranki za politično delo.

Neka banka v New Jersey je iskala bančnega klerka, pa je dala v lokalne liste sledeči oglas: "Želimo bančnega klerka. Izurjen mora biti v inozemskem izmenjavanju denarja. Plača \$10.00 na teden." Na ta oglas je dobila banka en odgovor, ki se glasi:

"Cenjena banka: — V vsem spoštovanjem bi vas vprašal za pozicijo, ki jo navajate v vašem oglasu. Izurjen sem v inozemskem izmenjavanju denarja v kateremkoli oddelku. Govorim gladko jezike kot Gumarabicum, Gorgonzola, Zola in Billingsgate. Pišem tesni in široki rokopis z desno ali levo roko. Če je potrebno, preskrbim pisalni stroj sam; omenim tudi lahko, da napišem v desetih minutah toliko, kolikor drugi v pol uri — to je svetovni rekord. Poleg mojega dela vam je na razpolago tudi pomoč mojih sinov zastonj, in moja žena vam drage volje osnaži redno tudi uradne prostore brez kakšne posebne nagrade. Za znamke, ki jih porabite v odgovor na to oferto, lahko tako odštejete od moje plače. In končno ne pozabite, da če imate dvorišče, bom v prostih urah izdelaval tudi opeko." — Kakor izgleda, je v bankah mnogo denarja.

Kadar se preselite, ali če je naslov napačen, ako lista ne prejmete, dasiravno ste nanj naročeni, obvestite takoj upravništvo, da se napake popravijo. Zadržite dopisnice. Pri spremembah naslova navedite vselej stari in novi naslov.

"Zadnja vojna" je končana, države pa so se ponovno lotile tekmovanja na militarističnem polju — armada proti armadi, mornarica proti mornaricam. Vsaka mora biti najmočnejša na svetu in vsaka mora biti nepremagljiva.

ABDITUS:

O načelnem vprašanju avtonomije.

Kakšen namen in pomen imajo vlade? Na to vprašanje je treba sedajle odgovoriti. Zakaj, ako vlada in vladanje nimata nobenega pomena in namena, ni potrebno ne eno ne drugo. Toda vsaka vlada ima neki namen in pomen. Namen in pomen vlade je ta, da pospešuje namene družbe ali tistega njenega dela, ki spada v njeno področje. Vrhovno vodilo pri vsem potrebnem vladnem delu bodi, pospeševati in odločati skupno delo in napredovanje v družbi. Vlada mora torej poznati smer družabnega razvoja; poznati mora tudi omejke, v katerem se to vrši. Vemo, da se n. pr. politični razvoj izraža v konservativni prilagoditvi na nove razmere; da se stare navade le polagoma prenavljajo v nove; da se morajo pri novih započetjih uporabljati predvsem stara, že preizkušena sredstva.

Vsaka država ima vlado, ponekod tudi po več vlad, ki se dopolnjujejo v osrednjo vlado. Ali je pa država tudi potrebna? Država je del človeške družbe. Ona je organska predstaviteljica družbe. Ako govorimo danes o družbi, mislimo pri tem komaj kaj več kot le o abstraktnem pojmu. Država je v življenju družbe nujna. Dokaz za to je znova dala tudi ruska revolucija. Boljševizem po svoji teoriji državo negira in stremi po takšni organizaciji človeške družbe, ki ne bo poznala nobenih držav in meja, ne nacionalnih, ne drugačnih. Boljševizem v Rusiji je takoj spočetka šel za tem, da državo razbije in odpravi. To se mu je pa povsem ponesrečilo. Rezultat tega prizadevanja je bil, da skuša sedaj boljševizem državo na novo zgraditi, vsekakor na novih temeljih. Odpravil je n. pr. državni upravni aparat in je takoj ustvaril novega; odpravil je birokracijo in je nemudoma ustvaril novo; razbil je armado in je hitro zorganiziral novo. Država je torej nujna. Ako priznamo potrebo države kot organskega telesa človeške družbe, smo s tem priznali še nekaj drugega; da smo namreč socialisti. Država pa mora imeti neko vlado, ker brez nje si države ne moremo prav misliti. Vlada in vladanje je produkt človeške nature. Če nam ne bi zgodovina mogla dokazati ničesar drugega, ta dokaz prinaša. Kako bi bilo mogoče dokazovati nasprotno? Ali more posameznik n. pr. živeti brez države, odnosno družbe? Ali se more poedinec povzpeti do vladarstva nad živalskim svetom? Ne. Šele več ljudi, ki se zedinijo za ta ali oni namen, more postati vsaj delni gospodar stvarstva. Človek izven družbe torej ne pomeni ničesar, ker je brez moči. Skupnost ljudi šele napravi človeka zmožnega, da se uveljavi v zemeljskem varstvu. Zato je država potrebna. Vlada je le vidna oblika družbe Vlada je tudi organ družbe. Torej je oboje nujno, kakor je nujna družba sama. Nastane vprašanje: Ali je treba in je mogoče zanjati pravice poedinca, odnosno tudi kulturnih, socialnih, plemenskih skupin poedincev? Gre za pravice poedinca in dolžnosti celokupnosti. Tu je treba najti skladnost, ki pa je težka. Ali je mogoče svoboden razvoj poedincev in posameznih kulturnih ali socialnih ali plemenskih itd. skupin postaviti v službo splošnega socialnega razvoja človeške družbe, odnosno države? Etična vrednost socializma bi tičala baš v tem, če more doseči, da se vpreže posameznik s svojimi plemenitimi nagnenji, v kolikor jih pač ima in zamore, v službo celote. Ta možnost je dana.

Preidimo naravnost v središče tega spora: Kakšen namen imej vlada? V čem bi bile funkcije vlade? Eni so te misli, da vlada nima nobene pravice se vtičati v spore in boje med sodržavljeni. Priznavajo ji k večjemu nekakšno policijsko oblast. Drugi zopet se drže drugega ekstrema, da se namreč mora država — zastopana po vladi — vmešavati v vse zadeve državljani, poedincev in njihovih političnih, socialnih, plemenskih in drugačnih skupin. Oba ekstrema moreta dokazazovati absolutno potrebo svojih zahtev, bodisi iz zgodovine, bodisi iz dogodkov današnjih dni. Na eni strani stoji liberalna teorija kapitalizma, na drugi so-

cialna teorija komunizma. V pogledu državne organizacije in uprave in praksi zagovarjata oba ekstrema skrajni centralizem.

Vmešavanje države v vse zadeve poedincev ali posameznih njihovih skupin je brez dvoma kvarno za njihov individualni razvoj. Popolna ali tudi le delna pasivnost države, bodisi v kulturnih, gospodarskih, socialnih ali plemenskih sporih in stremljenjih, je pa dandanes absolutna nezmožnost. Dozoreli kapitalistični gospodarski sistem je družabno življenje že tako zelo skompliciral, da je državno vmešavanje v življenje poedincev neizbežno.

Treba je tedaj najti neko sredino. Treba je poedincem ali posameznim skupinam poedincev pustiti kolikor le mogoče široko možnost, da se svobodno razvijajo in napredujejo. Obenem jih je treba tudi zaščititi pred uničujočo konkurenco. Skratka, nasprotstva med razvojno možnostjo poedincev ali posameznih skupin poedincev in med socialnim razvojem družbe je treba znižati na najmanjšo mero. Državo napraviti za absolutnega boga, pomeni vse poedince in posamezne njihove skupine, — bodisi kulture, politične, socialne, plemenske ali kakršnekoli — enostavno uniformirati ter iz človeške mnogoličnosti napraviti enolično kasarno. Državo ponižati na zgolj policijsko oblast pa pomenja izzvati anarhijo, to je brezvladje, v katerem bi odločala slučajna moč pesti v neprestani meščanski vojni brez zmisla in cilja. Država bodi sicer bog, toda konstitucionalni bog — če je misel tako pravilno izražena.

Kakšen namen ima torej družba, država, vlada? Država je skupina poedincev in njihovih krožkov, ki hočejo drug drugemu vzajemno pomagati pri svojem nadaljnem razvoju in napredovanju. Ti poedinci so precej različni. Vsakdo od njih se hoče razviti po svojih lastnih močeh. Baš v tem so skrita vsa tista številna sredstva, s katerimi se ustvarja civilizacija in vse one uredbe, ki naj zadovoljujejo različne človeške želje in olajšujejo človeško bedo. Tu se morajo poiskati pogoni za miselni razvoj človeštva in za potrebna socialna dejanja. Namen vlade je tedaj, vsem tem silam in iniciativam poedincev pripomoči, da razmah. Delo vlade se mora prilagodovati menjajočim potrebam, recimo socialne, gospodarske, kulturne organizacije ljudstva. Namen vladanja ne more biti v tem, da se država vsepovsodi brez smotra vmešava v življenje državljanov, temveč njen namen naj bi bil v tem, da življenje smotreno urejuje v korist poedincev.

Zato je vladanje predvsem znanost. Vlada mora poznati kulturne, gospodarske, socialne in drugačne razmere ljudstva, poznati mora tek razvoja in vse tako uravnavati, da socialni razvoj ne bo brez smotra in da ne bo dušil poedinca v razmahu njegovih individualnih sil.

Stega vidika bi bilo presojati tudi vprašanje ureditve nove države. Kar je že tu, kar živi, dela in se giblje, je treba pospeševati — to je bilo in bo vodilno načelo v življenju človeške družbe. Življenje zatirali poedince in posamezne njihove skupine in skupine uničevati, to more dovesti le do katastrofe, ki so državi kot organskemu delu družbe v kvar. V zmislu današnjih dnevnih gesel povedano, moremo torej zagovarjati le prostost individualnega razvoja, avtonomijo vsepovsod, tako poedincev, kakor tudi posameznih njihovih skupin, kulturnih, jezikovnih, socialnih. Vse te sile in silice smotreno pospeševati in uravnavati ter vezati v višjo skupino družbe — le to more biti namen države in vlade. ("Naši zapiski.")

NA RAZPOLAGO IMAMO ŠE NEKAJ IZTISOV "AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLENDARJA" letnik 1921, ker so nam nekateri zastopniki in tajniki vrnilo neprodane istise. Kdor ga želi, naj pošlje naročilo takoj. Pošljete lahko poštne znamke. Naročila pošljite Proletarcu. Koledar stane mehko vezan 75c, vezan v platno \$1.00.

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

Ely, Minn. — V naši naselbini se zopet ustanavlja "nekaj novega", kar pa je v resnici le ponovitev nekaj takega, kar smo že svoječasno imeli.

Brihtne glavice so izdale letake, s katerimi sklicujejo shod za dne 30. januarja, na katerem se bo ustanovila nekakšna politična organizacija, ali kar koli bo že. Ime so ji že izbrali; baje jo bodo krstili z "Ekonomski klub", ali nekaj podobnega. Pravijo, da mora biti ime zelo "lepo", in ne sme biti tako, kot nekdanjega političnega kluba, ki je tako žalostno poginil. Najpravičnejše ime za to organizacijo, katero smo pred leti imeli, bi bilo "izdajalski klub". Kdor izmed rudarjev je na sejah tega kluba povedal svoje odkrito mnenje, je postal žrtev izdajalcev. Ne samo na sejah, tudi drugod so pazili na govorjenje rudarjev, ki so bili osumljeni, da niso popolnoma lojalni gospodom pri kompanijah. Čez par dni se je navadno zgodilo, da je bil ta ali oni ob delo. Od časa, ko je poginila ta "godlja", je bil v naselbini precej mir. Denunciiranja in izdajstva smo imeli v tem času mnogo manj od strani plačanih in neplačanih ovaduhov.

Rojaki, ki so bili denuncirani, se spominjajo teh časov, kajti milosti polna družba jih je odpustila, samec in družinske očete, in treba se jim je bilo izseliti, da najdejo v drugih krajih službe v borbi za vsakdanji kruhek.

Sedaj so zopet na delu, da vspostavijo stare razmere. V teku zadnjega časa je naša naselbina precej pridobila na številu naprednih rojakov, zato se reacionarjem zdi potreben en klub, "ki bo trebil ljuliko iz pšenice" v kompanijskem smislu besede.

Bodite previdni, kadar se ustanavljajo take organizacije. Skličimo rajši svoje sestanke in si ustanovimo svojo organizacijo — socialistični klub, kjer se bomo pogovorili o svojih težkočah in kooperirali v boju za naše pravice. Imeti moramo organizacijo brez izdajalcev in če se bomo držali take taktike, bomo v doglednem času res prišli tudi do močne strokovne organizacije rudarjev, ki bo odpravila sistem železne pete v tukajšnjem rudarskem okrožju. Sklicatelj shoda, ki smo ga omenili v uvodu tega dopisa, naj zborujejo sami.

Opazovalci.

La Salle, Ill. — Zadnja decemberska številka lista "G. S." ima priobčen dopis iz Somerseta, Colo., v katerem pisec zagovarja oglašanje kapitalističnih listov na način, ki dokazuje, kako malo smisla imajo nekateri slovenski delavci za razredni boj. Delajo se zavedne, v resnici pa so le zavedeni, po krivdi listov, ki jih zavajajo. Med drugim pravi dopisnik v omenjenem listu: "Čudno je, da se nekateri toliko jezijo zaradi enega oglasa. Meni se zdi, da je vsak volilec ali volilka imela pred seboj glasovnico, na kateri so bili označeni vsakovrstni kandidati: veliki, majhni, srednji, debeli, suhi itd. Vsak je lahko volil za tistega, za katerega je hotel, čemu je bilo treba voliti ravno tistega ali tiste, ki so imeli v listu 'Glas Svobode'

svoj oglas? Vsak volilec je dovolj star in lahko razume, kaj ima voliti in kaj ne, kateri kandidat bo za delavce boljši in kateri ne."

Čudno tolmačenje! Čemu pa potem kapitalistične stranke sploh zapravijo milijone za svoje kampanje, ako so delavci tako pametni, da vedo, katere so tiste stranke, ki zastopajo njihove interese? Ni res, prijatelj, da delavci vedo, kdo je in kdo ni za njihove pravice. Ko bi vedeli, ne bi bilo danes takih razmer, kakršne so, niti ne bi bil izvoljen Mr. Harding za predsednika te republike. Zato jaz pravim, da je izdajalsko, ako takozvani delavski listi propagirajo za kandidate, ki so služabniki kapitalističnih interesov in če potem še kdo pride in zagovarja tako početje, je tak človek vedoma ali nevedoma v službi kapitalistične gospode. Kako naj delavstvo sploh pride do svoje organizacije, ako ga bodo dopisniki "delavskih" listov vzgajali v takem smislu, kakor prej omenjeni dopisnik? Kako naj se širi socialistična misel med naše delavstvo, ako ne potom takega časopisja, ki se ne da premotiti od lepih svot, ki jih obljublajo kampanjski odbori kapitalističnih strank ob volitvah? Delavci, sodrug, naša dolžnost je, da širimo med naše rojake tak list, ki je pod kontrolo socialistične organizacije in ne more in ne sme pisati drugače, kakor za socializem.

—d.—

KORESPONDENCA TAJNIŠTVA J. S. Z.

Sodrug iz Pennsilvanije piše tajništvu Zveze: "Želel bi vedeti, kje se dobi knjižica, ki tolmači ameriško državljanstvo in vsebuje odgovore na vprašanja, ki jih stavi kandidatu izpraševalec na sodnji."

Odgovor:

Knjižice o informacijah dobave amer. državljanstva je v tisku in izide v par dneh. Izdala in založila jo je Jugoslovanska socialistična zveza, 3639 W. 26th street, Chicago, Ill. Cena 40c. Glavna vprašanja, ki jih mora znati vsak kandidat za državljanstvo so prirejena v angleškem in v slovenskem jeziku.

Z ozirom na pomen ameriškega državljanstva se nahaja v knjižici "Predgovor," ki se glasi med drugim:

"Namen knjižice o državljanstvu ni samo ta, da posluži kandidatom za lažje dobave državljanstva, temveč da jih uvede v nadaljne študije o organizaciji države, katere državljani nameravajo postati.

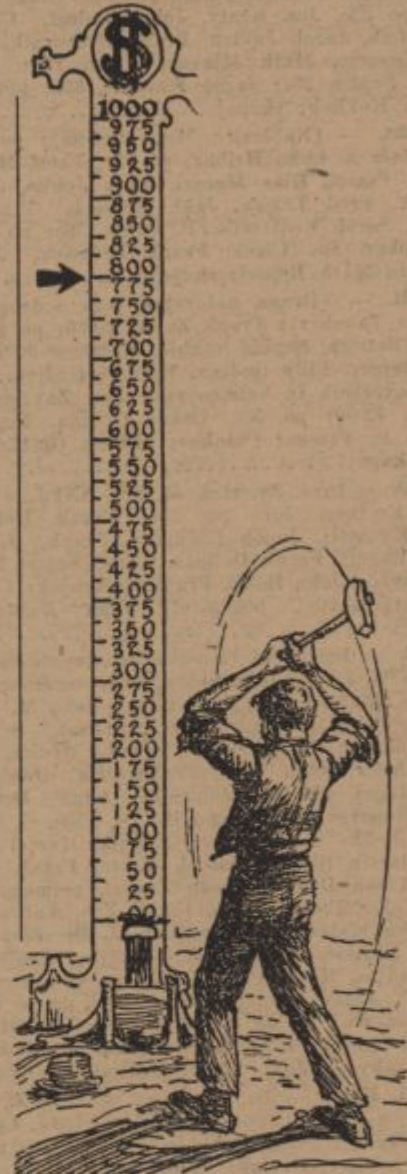
S tem v zvezi se nam zdi potrebno spregovoriti nekaj besed o državi in državljanstvu.

Kaj je država?

Država je organizacija državljanov, iz katerih je država sestavljena, in od kar poznamo pojem "demokracija", se razlaga država vedno tako, da ima njena vlada služiti namenu, ki omogočuje največje blagostanje in srečo največjega števila državljanov. To načelo se je vedno priznavalo in mu tudi danes nihče ne ugovarja. Toda načela, zapisana in izražena v ustavah še dolgo ne pomenijo, da se morajo izvajati v praksi, če ni zato gonilne sile. Da se ta načela uveljavljajo, morajo skrbeti državljani, ki so ta sila.

Demokracija mora pomeniti pospeševanje skupnega blagostanja. In država kot družabna tvorba, ne sme ostati za večino državo tvorečih ljudi nekakšna skrivnost, temveč realnost, jedro vsega družabnega življenja. To je mogoče seveda le tedaj, če se državljani ali tisti, ki tvorijo državo, zavedajo svojih pravic in dolžnosti in če poznajo njen ustroj. Moderne države imajo za izboljševanje družabnih razmer svoj aparat, to je volilni sistem, ki ni nesporen, in se poljubno menja, kadar ljudstvo spozna, da ne služi več svojemu prvotnemu namenu. To menjanje je podrejeno v prvi vrsti legalno prijavljenim državljanom države.

Prispevki v tiskovni fond "Proletarca."

V. IZKAZ.

Livington, Ill. — Društ. Bratje vsi za Enega, št. 96\$	2.00
Chicago, Ill. — Slov. socialistični klub št. 1, JSZ..	50.00
Cleveland, O. — Nabiralna pola Leo. Poljška: Lawrence Gorjup, \$10.00; Leo Poljšak, \$5.00; po 50c Fr. Verlič, Louis Belly; skupaj	16.00
Cleveland, O. — Nabiralna pola John Bradača. Po 50c, John Bradač, Joe Faidiga, Henry Kožuh, Jacob Svirgelj, John Marn, Fr. Pecjak; po 25c, Jakob Javornik, Chas. Fogel, Frank Cvek, Jos. Medic, Math Krizman, Andrew Bole; John Zehner, 20c; Frank Lavrič in Joe Sadar vsaki po 10c; Louis Oražen, 30c; skupaj	5.35
Portage, Pa. — Po \$1, Frank Volavšek, Martin Prašnikar, John Fidura, Albert Klinček, Fred Klinček, Frank Zaman; po 50c, Karl Mejak, Mike Carlosky, Mary Mejak (8 let), Fannie Mejak (6 let), Mrs. M. Mejak, Walter Petit, Mrs. M. Zaman, John W. Dawis, Martin Raspotnik; po 25c, Emil Zaman (9 let), Olga Zaman (7 let), Ethel Zaman (5 let), Matilda Zaman (3 leta), Ralph Zaman (4 mesece). Pošiljatelj Frank Zaman; skupaj	11.75
Somerset, Colo. — Prispevki članstva dr. Studenček, št. 298, SNPJ. — Po \$1, Martin Gregorič, John	

Do danes se je mnogo ameriških priseljencev vse malo zanimalo za te pravice in dolžnosti, in posledica tega je, da aparat za izboljšanje razmer danes ni tak, kakor bi bilo želeli in vsled tega tudi ne odgovarja zadostno demokraciji. Ali krivce ne iskati v aparatu, temveč v brezbrzižnosti tvoriteljev države, zlasti tistih, ki se ne zanimajo, da se aparat izboljša.

So priseljenci, ki so jim njihovi privatni interesi več kot pa skupni; in te ljudi najdemo spodaj in odzgoraj, to je med revnimi in bogatimi sloji. Država kot družabna organizacija, namenjena za skupne interese, jim je nič. So ljudje, ki jim zopet ena država ni nič, češ da so internacionalisti, pa se nečejo vezati na eno državo. Toda kje je zapisano, da ne more biti človek po mišljenju in dejanju mednaroden, če je legalno član ene države? — Današnji svet je mednarodn. Vse, kar hoče priti do večje veljave, je mednarodno. Delo, kapital, umetnost, šport, trgovina in vera — vse to so mednarodne reči, ki se ne morejo omejiti ali prikleniti na kakšno geografično mejo. Toda, ali se državljanstvo temu protivi? Nikakor ne! Ravno narobe: državljanstvo le te mednarodne zadeve urejuje in odreja, kakor je po razmerah potrebno, da ne nastane splošen kaos.

Državljanstvo, kakršno ima biti v svojem temelju, ni izgubilo svoje vrednosti, ker je, dokler imamo narode in države, ne more, temveč je izgubilo le nekatere njene kakovosti. Te kakovosti je treba državljanstvu povrniti.

Izgube teh kakovosti je pripisati direktno tistim tvoriteljem države, ki se ne zanimajo, če so že državljanji za svoje pravice, ali pa če še niso državljanji in se tudi ne zanimajo, da postanejo, ker morda mislijo, da jim prinaša državljanstvo več sitnosti kot pa koristi, pa se vsled tega državljanstvu odtegujejo.

Toda nikdar, nikjer in nikomur ni delalo državljanstvo več sitnosti kot pa je vredno, kadar postane kdo državljan in se zaveda svojih pravic in dolžnosti.

Kdor želi imeti boljšo državo in s tem boljšo družbo, je njegova prva dolžnost, da se zanima za njen ustroj, za njeno vladov; potem katere je vsako izboljševanje mogoče.

Besede, ki so jih izrekli naši revolucionarni očetje v kongresu dne 4. julija 1776 so danes tako pomembne, kakor so bile takrat ko so bile izrečene. Te besede se glase: "Smatramo, da so same po sebi umevne in dokazov nepotrebne sledeče resnice. Da so vsi ljudje enako ustvarjeni in da so sprejeli od stvarnika gotove neoporekljive pravice do življenja, do svobode in do stremljenja po sreči. V dosego teh pravic imajo ljudstva svoje vlade, katerim pravične oblasti izvirajo iz soglašanja vladanega ljudstva. Če pa poseže katerakoli vladna oblika v te namene in jih zatira, tedaj ima ljudstvo pravico, da tako vlado izpremeni in ustnovi vlado na takih načelih in uredi njena oblast v taki obliki, kakor spozna, da je najpotrebnejše za njegovo varnost in srečo. . . ."

Knjižica o ameriškem državljanstvu vsebuje 20 tiskanih strani in se deli v štiri dele: I. Splošne informacije o ameriškem državljanstvu; II. Tolmačenje naturalizacijskega zakona; III. Prošnja ali aplikacija za dobavo državljanškega certifikata v slov. in angl. jeziku; IV. Dobava državljanškega certifikata — vprašanja, ki jih stavi sodni pisar in izpraševalec in na katera je treba odgovarjati pri aplikaciji za dobavo drugega papirja. Nato sledi še poglavja: Kaj moraš znati, preden prideš pred sodnika za zadnjo zaslusbo — o državni vladi, o duplikatu državljanškega certifikata, o lokalni vladi, o potnih listih in o nekaterih kaznih, ki so v zvezi s prestopki pri dobavi državljanškega certifikata. Knjižica je prirejena na podlagi najnovejših podatkov, ki jih je dobilo tajništvo J. S. Z. direktno iz oddelka za Delo v Washington, D. C.

Kakor že rečeno stane knjižica 40c s poštnino vred in se jo naroča pri tajništvu Jugoslovanske socialistične Zveze, 3639 W. 26th street, Chicago, Ill.

Tajništvo J. S. Z.

NA RAZPOLAGO IMAMO ŠE NEKAJ IZTISOV "AMERIŠKEGA DRUŽINSKEGA KOLEDARJA" letnik 1921, ker so nam nekateri zastopniki in tajniki vrnili neprodane iztise. Kdor ga želi, naj pošlje naročilo takoj. Pošljete lahko poštne mamke Naročila pošljite Proletarcu. Koledar stane mehko vezan 75c, vezan v platno \$1.00.

		AGITATORJI NA DELU.
Majnik, Anton Delost in Anton Majnik; John Radensek, 75c; po 50c, John Mlakar, Mike Cernik, Frank Repovz, Martin Absek, John Majnarič, Anton Lakner, Frank Erčul, Victor Koklich; po 25c, Jos. Kralj, John Delost, Christ Majnarič, Jacob Jakich, Frank Brezovnik, Anton Kovačič, Math Mlakar; Thom Flut, 45c; Anton Penko, 20c; Jacob Kovačič, 30c; pošiljatelj V. Koklich; skupaj		11.45
Ringo, Kans. — (Nabiralec Math Setina); po \$1, John Zaiz in Luka Hribar; po 25c, Thom Mravla, M. Pemel, Blas Mezori, Jack Jenko, John Slapšek, Fred Toman, Jack Remsak, Vincent Berlik, Jacob Podlesnik; P. Jurše, 50c; po 10c, M. Mohar, Joe Umek, Frank Dremšek, John Dolar in Math Repsel; skupaj		5.35
Chicago, Ill. — (Druga nabiralna pola sodruginje Frances Tauchar); Frank Zajec, \$5.00; po \$1.00, Frank Petrich, Sophia Skubic, Matthew J. Turk, Poul Berger, Filip Godina, Frances Godina, Lincoln Zavertnik in neimenovan; Jos. Zavertnika nečaki, \$2.00; po 50c, Oskar Godina, Eugene Godina in Vincent Cankar; Frank Gottlicher, 25c; Skupaj		16.75
Gross, Kans. — Druš. Zvonček, št. 206, SNPJ., \$5.00; John Erjavec, 50c; po 25c, Frank Homar, John Kunstelj, Jacob Ločnikar, Frank Jenko, Ignac Rugelj, Frank Dolinar, Anton Šular, Matija Medved, John Božič, Frank Srebrnjak; Louis Strasberger, 20c; pošiljatelj John Kunstelj; skupaj		8.20
Auburn, Ill. — Prispevki članstva dr. Republika, št. 336, SNPJ. Po \$1, John Shum in Anton Kancelja; po 50c; Martin Smole, Jack Leban, John M. (pr imek nečitljiv), Frank Hriber, Frank Samec, John Johnson, Mary Maley, Frank Meditz, Andrew Cuder, John Wilfan, Terezija Domevše, John Bugel, Martin Železnik, Anna Dolene, Louis Repovsh, John Repovsh; po 25c, G. Gradišnik, Feliks Kupšek, John Rupnik, Marcel Praster, Martin Skedel, Joseph Meitz, Frank Grocmar, Anton Dolene, Jacob Zaverl, neimenovan, John Kolar, Frank Prims, Frank Kos, Anton Brsin, John Malnar, L. Sweglich, J. Presker, Gasper Kosljar, T. Mlačnik, Martin Profenik, John Ogrinc, Harry Pishlar. (Pri nabiranju mi je pomagal Anton Smole; kljub temu, da je naša naselbina majhna, se nama je posrečilo nabrati primerno svoto za list. Vsem prispevateljem izrekam zahvalo. John Shum, pošiljatelj.) Skupaj		16.00
Breezy, Hill, Kans. — Dr. Trpin, št. 30, SDPZ., \$2; John Homec, \$1.00; po 50c, Matija Ulepič, Louis Sošte, Ignatz Gaberšek in Mihael Strgar; po 25c, Karl Divjak, Adolf Kurent, Frank Strukelj, Lovrenc Bogatay in John Gregorič; po 10c, John Pikolj, Joseph Knes, in John Černe; (pošiljatelj Karl Divjak skupaj ..		6.55
Minneapolis, Minn. — Valentin Welza		5.00
Thomas, W. Va. — Joseph Knaus		2.00
Milwaukee, Wis. — Jacob Kunstelj, 50c; Jacob Ro- zich, 50c, skupaj		1.00
New Cannan, Con. — Jacob Kristan		50
Port Washington, Wis. — Frank Leskovšek		20
Skupaj do 22. januarja		\$158.10
Zadnji izkaz		\$616.93
Skupaj		\$775.03

Lincoln je nekoč dejal, "da kar kdo hoče, je to isto kar hoče." Ameriško ljudstvo je hotelo dne 2. novembra republikansko vlado, in jo je dobilo. Harding se priporoča Bogu, naj mu pomaga pri njegovem težkem delu, ki ga čaka. In ameriško ljudstvo bo prosilo Boga, da ga reši republikanske vlade, še predno bo Harding govoril z njo. Vedno je bilo tako, in tako ostane, dokler ne bo ljudstvo res zrelo za samovlado.

Stevilo naročnin, ki so jih poslali agitatorji, oziroma zastopniki Proletarca:

Arkansas:		
Frank Grile, Jenney, Lind	1	
Illinois: ...		
Obid Vencel, La Salle	2	
Joško Oven	14	
Ernest Krusic, Nokomis, Ill.	3	
Math Križman, Herrin, Ill.	1	
Kansas:		
John Kunstelj, Gross	2	
Minnesota:		
Tony Kramar, Ely	2	
John Teran, Ely	1	
Alois Zakrajšek, Biwabik	3	
Chas. Pogorelec, Chisholm.	11	
Montana:		
Frank Richter	1	
Ohio:		
Jos. F. Durn, Collinwood.	5	
August Komar, Cleveland	4	
Louis Malich, Cleveland	2	
Lawrence Gorjup, Cleveland	2	
Pennsylvania:		
Joseph Čebular, Vandling	5	
Paul Chesnik, Canonsburg	2	
Frank Bregar, Avella	2	
M. J. Gabrenjs, Johnstown	1	
Anton Ocepek, Clairton	5	
Anton Zornik, Herminie	3	
W. Virginia:		
Frank Kocian, Thomas	2	
Wisconsin:		
Anton Ilovšek, West Allis	7	

Sodrug, pridobivajte nove naročnike Proletaru in s tem nove bojovnike socialistični armadi. Kdor hoče prevzeti stalno zastopništvo za nabiranje naročnikov Proletarcu, naj piše upravništvu po potrebne listine in eventualne informacije. Sploh pa je dolžnost vsakega zavednega delavca, da agitira za svoje časopisje. Glasilo slovenskega, politično organiziranega delavstva je Proletarec. Agitirajte zanj.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje socialističnega kluba št. 27, JSZ., se vrše vsako drugo nedeljo v mesecu ob 9:30 dopoldne in vsako četrto nedeljo v mesecu ob 2. popoldne v klubovih prostorih v Slov. nar. domu. Dolžnost vsakega sodruga je, da redno prihaja k sejam.—Tiste, ki simpatizirajo s socialističnim gibanjem, pa še niso pri soc. stranki, vabimo, naj pristopijo v naš klub in tako pomagajo pri delu za osvoboditev proletarijata. Prva naloga delavca je, da postane razredno zaveden. Pri tem pa vpoštevajmo geslo: "V organizaciji je moč." — Tajnik kluba št. 27, JSZ.

DETROITSKIM SODRUGOM.

Prihodnja seja slov. socialističnega kluba št. 114, JSZ. se vrši dne 12. februarja (drugo soboto v mesecu) v klubovih prostorih na 424 Ferry Ave. E. — Na dnevnem redu bo več važnih stvari, ki se morajo rešiti. Udeležite se seje polnoštevilno in pripeljite seboj svoje prijatelje. — Učvrščujmo našo postojanko s tem, da ji pridobivamo novih članov. Organizator.

MILWAUKEE, WIS.

Seje slovenskega socialističnega kluba se vrše vsak drugi in četrti petek v mesecu v dvorani ILIRIA, 310 First Ave. — Ker se na klubovih sejah obravnavajo važne stvari, je dolžnost članstva, da se udeležuje sej. Pripeljite s seboj tovariše, ki se zanimajo za razredni boj in še niso v organizaciji. John Kresse, 396 4th Ave.

Pojasni tvojemu prijatelju, da je tudi on potreben socialistični armadi in ga pridobi, da pristopi k nji.

Slov. delavska

podporna zveza

Ustanovljena dne 26.
avgusta 1906.Inkorporirana 22. aprila
1909 v državi Penn.

Sedež: Johnstown, Pa.

GLAVNI URADNIKI:

Predsednik: IVAN PROSTOR, 6120 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

Podpredsednik: JOSIP ZORKO, R. F. D. 2, Box 113, West Newton, Pa.

Glavni tajnik: BLAS NOVAK, 634 Main St., Johnstown, Pa.

1. Pom. tajnik: FRANK PAVLOVČIČ, 634 Main St., Johnstown, Pa.

2. Pom. taj. ANDREJ VIDRICH, R. F. D. box 4, Johnstown, Pa.

Blagajnik: JOSIP ŽELE, 6502 St. Clair Ave., Cleveland, O.

Pom. Blagajnik: ANTON HOČEVAR, R. F. D. 2, Box 27, Bridgeport, O.

NADZORNI ODBOR:

Predsednik nadzor. odbora: IGNATZ PODVASNIK, 5315 Butler St., Pittsburgh, Pa.

1. nadzornik: SOPHIA BIRK, 6006 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

2. nadzornik: IVAN GROBELJ, 865 137th St., Cleveland, O.

POBOTNI ODBOR:

Predsednik porot. odbora: MARTIN OBERŽAN, Box 135, West Mineral, Kans.

1. porotnik: FRANC TEROPČIČ, R. 1, Bonanza, Ark.

2. porotnik: JOSIP GOLOB, 1916 S. 14th St., Springfield, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK:

Dr. JOSIP V. GRAHEK, 843 E. Ohio St., Pittsburgh, Pa.

Glavni urad: 634 Main St., Johnstown, Pa.

URADNO GLASILO: PROLETAREC.

3639 W. 28th St., Chicago, Ill.

Cenjenska društva, oziroma njih uradniki, so uljudno prošeni pošiljati vse dopise naravnost na glavnega tajnika in nikogar drugega. Denar naj se pošlje edino potem Poštnih, Expresnih, ali Bančnih denarnih nakaznic, nikakor pa ne potom privatnih čekov. Nakaznice naj se naslovljajo: Blas Novak, Union National Bank in tako naslovljene pošiljajo z mesečnim poročilom na naslov gl. tajnika.

V slučaju, da opazijo društveni tajniki pri poročilih glavnega tajnika kake pomanjkljivosti, naj to nemudoma naznanijo uradu glavnega tajnika, da se v prihodnji popravi.

IZ GLAVNEGA URADA S. D. P. Z.,
JOHNSTOWN, PA.

Naznanilo.

Članstvu društev šte. 25 in 146 naznanjam, da se njihova poročila ne smatra umestnim za posebno objavljanje v glasilu, ker se je o zadevah razpravljalo na zadnji seji gl. odbora in je z priobčenjem zapisnika seje pojasnjeno o zadevi.

Blas Novak, tajnik.

Naznanilo.

Začenši z mesecem januarjem t. l. smo prenehali razpisovati prispevke v konvenčni sklad, kar je gl. nadzorni odbor odobril, ker je mnenja, da bo v ta

namen nabrana vsota zadostovala za pokritje stroškov prihodnje konvencije (glej šestmesečno poročilo v prihodnji izdaji glasila).

Ob enem naj omenim, da gl. odbor upa, da se bo pred prihodnjo konvencijo odpravilo zadnje zapreke, ki ovirajo združenje in bo konvencija mogla o zadevi definitivno ukrepati.

Blas Novak, tajnik.

LETNA SEJA GLAVNEGA ODBORA SLOVANSKE
DELAVSKE PODPORNE ZVEZE,

dne 13. januarja, 1921, v Johnstown, Pa.

Navzoči

Ivan Prostor, preds.; Josip Zorko, podpreds.; Blas Novak, tajnik; Frank Pavlovčič, pom. tajnik; Andrej Vidrich, zapisnikar; Josip Žele, blagajnik; Ignacij Podvasnik, nadzornik.

Predsednik otvori sejo ob 8:30 zjutraj; sledi čitanje zapisnika polletne seje z dne 10. julija 1920, in se sprejme kot je bil čitan.

Br. Podvasnik želi nekoliko pojasniti glede pošiljanja posmrtnin v staro domovino. Br. Novak pojasni, da se iste v novejšem času pošiljajo največ skozi banko Farmers Trust and Mortgage Co., katera ima po njegovem mnenju najboljše urejen sistem za pošiljanje denarja in daje najboljše ugodnosti; denar se pošilja v dolarjih ali pa v kronah, oziroma lirah, to je, kot želi stranka, kateri dotična vsota pripada.

Brat Novak želi, da nadzorni odbor pregleda vse pobotnice od odposlanega denarja ter stavi v tem smislu predlog; podpira br. Zorko; predlog se sprejme soglasno.

Br. Prostor želi pojasniti glede Ivan Vadnjala, umobolen, člana dr. šte. 127. Br. Novak pojasni, da odpravnina za tega člana še ni izplačana ker uposlane listine od njegovega varuha niso zadostne. Prečita tudi njegovo pismo, ki je pisal društvu, da se mu ima postaviti varuha, ki ima biti sodnijsko priznan, medtem ko so poslane listine napravljene le pri mirovnem sodniku, kar pa ne zadostuje. Omenja, da je umobolen odšel v stari kraj; končno se sklene, da se naroči varuhu, da naj dobi pooblastilo iz starega kraja, da se bo mogla vsota njemu izplačati.

Društvo šte. 5, zadeva br. John Omerzu: Omenjeni je bil poškodovan v pretepu, in vsled zadobljenih poškodb se je pri društvu javil bolnim. Glede njegove bolniške podpore je društvo dalo celo zadevo gl. odboru da tudi ta izreče svoje mnenje. Iz društvenega pojasnila in od prič, ki so bile navzoče pri pretepu, je razvidno, da je bil pravi povzročitelj tepeža John Omerzu; po daljšem posvetovanju se je gl. odbor zedil ter svetuje gl. porotnemu odboru, da se v zadevi ravna natančno po pravilih ter bolniško podporo ustaviglej pravila stran 56 točka 7).

Društvo šte. 62, zadeva sestre Erbežnik, br. Prostor predloži prošnjo in pojasnilo glede njene operacijske podpore, ki je bila po vrhovnemu zdravniku odklonjena. Sklene se, da se prizadeta sestra obrne z natančnejšim pojasnilom na vrhovnega zdravnika, da se morebitni nesporazum zdravniških izjav izčisti. Ob enem se sklene, da se predležeče pojasnilo pošlje vrhovnemu zdravniku v pregled. Zadeva sestre Frančiške Černe se smatra rešenim v pravilnem smislu.

Društvo šte. 66, zadeva br. Jos. Lipovšek: Ta član živi v San Francisco, Cal., a kot član je pri dru-

štvu šte. 66 v Yale, Kansas. Bil je že večkrat poškodovan, v zadnjem času pa je bil poškodovan na nogah in sicer dvakratno poškodbe je dobil, ker je bil povozen od avtomobilov in pri vožnji z motornim kolesom. Vsled odaljenosti tega člana je društvo sklenilo prenehati pobirati mesečnino za bolniški sklad od njega, iz razloga ker ga društvo ne more nadzirati. Sledi daljša debata, nakar se sklene, da uredi zadevo definitivno gl. tajnik, po navodilu sklepa gl. odbora.

Društva šte. 101: Društvo se pritožuje, da še sedaj ni prejelo bolniške podpore nakazane še meseca Marca l. leta. Iz glavnih knjig je razvidno, da je bila ista podpora nakazana in odposlana 19. marca 1920, duplikati pa so bili ponovno izdani dne 7. avgusta 1920. Kot je pa razvidno, se je pošiljatev obakrat izgubila. Gl. blagajniku se naroči, da se prepriča, ako niso čeki izmenjani, nakar naj iste prekliče ter se izda triplikate ter odpošlje priporočeno.

Društvo šte. 105: Temu društvu je bila bolniška podpora nakazana za brata Zajca v znesku 13 dolarjev. Omenjeni je trdil, da ni prejel nakazane podpore vsled tega se je ista ponovno nakazala potom duplikata; pri sedanji reviziji pa se je dognalo, da sta bila oba čeka, to je originalni in duplikat izmenjana. Sklene se, da se zadeva natančno dožene kdo daje iste zmenjal.

Protesti in Nasveti.

Tajnik prečita inicijativo ali priporočilo društva šte. 105, da bi se izvolili nov gl. odbor potom splošnega glasovanja; obenem protestira proti gl. odboru radi svojevoličnega odloga konvencije, ki bi se bila imela vršiti v oktobru preteklega leta, itd. Gl. tajnik prečita svoj odgovor društvu v katerem mu svetuje, da naj sestavi inicijativo v bolj razumljivem smislu v kateri bi bile bolj jasno povedane vse želje in priporočila, oziroma predlogi, da jih bodo mogla ostala društva dovolj jasno razumeti. Poslano inicijativo smatra odbor le kot poročilo; gl. odbor svetuje društvu da sestavi novo inicijativo da bo priporočljiva za v javnost.

Društvo šte. 25 je poslalo sledečo resolucijo in protest:

"Društvo Delavec šte. 25, SDPZ. v Rock Springs, Wyo. je na svoji letni seji dne 12. decembra 1920 razmotrivalo o sedanjem stanju SDPZ. in sprejeta je bila sledeča Resolucija in Protest:

Ker doba sedanjih uradnikov in pravil SDPZ. poteče z letom 1920 in bi z nastopnim letom Zveza ne imela pravomočnih pravil in pravilno izvoljenih glavnih uradnikov in

ker je gl. odbor prestavil konvencije SDPZ. brez da bi se vprašalo članstvo Zveze in kljub temu da Zvezina pravila glavnemu odboru ne dajejo te moči in

ker naše društvo smatra sestanek konvencije absolutno potrebnim za rešitev raznih važnih vprašanj pri Zvezi, osobito še zadeva združenja s SNPJ., o katerem bi članstvo oziroma njihovi zastopniki, morali izreči zadnji sklep in pa da bi gl. odbor zopet sklepal o tako važni zadevi sam po svoji volji.

Zato Društvo Delavec šte. 25, SDPZ. v Rock Springs, Wyo. apelira na gl. urad SDPZ. da takoj skliče konvencijo. Istotako apeliramo na vsa društva podrejena SDPZ. da nastopijo v tem smislu in zahtevajo konvencijo, ker skrajni čas je že da tudi gl. uradniki S. D. P. Z. enkrat pridejo do spoznanja, da miso oni absolutno gospodarji pri Zvezi ampak

da ima tudi članstvo nekaj za odločevati o važnih Zveznih zadevah.

Končno najenergičnejše protestiramo, da bi se od strani gl. odbora želje članstva še v nadalje tako malo uvaževalo in njih sklepe kratkomalo zavračalo, kot je bilo to dejstvo v preteklosti ko ni zalegal noben protest in noben nasvet od strani društev, in še več upoštevalo se ni niti kar je članstvo odločilo potom splošnega glasovanja.

Za društvo Delavec šte. 25. SDPZ. v Rock Springs, Wyo.

(Sledijo podpisi dr. odbora in pečat)

Društvo šte. 1 želi pojasniti od glavnega ali združevalnega odbora, kako da stoji zadeva združitve in je mnenja, da ako se združitev kmalu ne izvrši, da naj se skliče konvencija ter da bo podpiralo nasvet društva šte. 105.

Društvo šte. 41 se ne strinja z odlokom, da se je konvencija odložila ter želi, da se jo skliče.

Društvo šte. 56 se strinja, da se je konvencija odložila, želi pa da se jo skliče spomladi.

Društvo šte. 134 se strinja, da se konvencija odložila, želi pa se jo skliče spomladi.

Društvo šte. 134 se strinja, da se konvencija vrši v mesecu maju, to je, ako se združitev preje ne izvrši.

Društvo šte. 91 se pridružuje mnenju društva št. 105 ter je zato, da se skliče konvencija spomladi, obenem protestira proti odtrganju bol. podpore br. Jordana. (Zadevo br. Jordana ima v rokah gl. porotni odbor.)

Društvo št. 146 se strinja z dr. št. 105. Ker so nekatera društva protestirala proti odloku gl. odbora, glede preložitve konvencije, so zopet druga društva, ki so ta ukrep popolnoma odobrvala iz razloga, da se je skušalo organizaciji prihraniti nekaj tisočakov stem ker so bila društva in gl. odbor prepričani, da bo prišlo v najkrajšem času do združitve s čemur bi samostojna konvencija sistematično odpadla. Glavni odbor smatra, da je vršil svoje dolžnost ter da je to storil na korist organizacije, ni imel pa nikakih svojevoljnih namenov kot se mu hoče predbacivati od strani nekaterih društev potom njih protestov.

V izdaji dne 9. septembra 1920. je bilo v glasilu Proletarcu priobčeno pojasnilo glavnega tajnika, da je preložitve konvencije zakonito dovoljena, poleg pa dovolj jasno pojasnilo, da ako uvidijo katera društva nujno potrebo kakih sprememb v organizaciji (kakor naprimer sprememb pravil ali glavnega odbora, itd.) naj to naznanijo v glavni urad in rešilo se bi bilo to potom splošnega glasovanja.

Tajnik prečita pismo od Insurance Departmenta iz Harrisburga, Pa. V pismu je poslan tudi prepis pritožbe nekega John Smrke iz Eveleth, Minnesota. Omenjeni John Smrke se je obrnil na Ins. Dept. države Pa. s prošnjo in pritožbo, da naj isti prisili glavni odbor SDPZ. da skliče konvencijo, da je ista bila nepostavno preložena svojevoljno po gl. odboru, da termin glavnega odbora poteče z dnem 1. januarja 1921, da glavni odborniki trdijo, da je konvencija nepotrebna, da hoče gl. odbor združiti SDPZ. z neko drugo illinoiško organizacijo, da je on kot član in sploh članstvo brez moči, da glavni uradniki zametujejo njih proteste, da vsiljujejo članstvu svojevoljne sklepe ter da diktirajo članstvu. Tajnik prečita svoj odgovor na Ins. Dept. na tozadevno pismo s pojasnilom zakaj da se je konvencija preložila. Ob enem je sporočil, da John Smr-

ke sploh ni član naše organizacije. Odgovor od Ins. Comm. na tozadevno pojasnilo tajnika je, da se Ins. Commiss. popolnoma zadovoljuje z pojasnilom gl. tajnika ter da nima nič proti preložitvi konvencije, pripomni pa da je čital s povdarkom da JOHN SMERKE SPLOH NI ČLAN NAŠE ORGANIZACIJE.

(Iz zgorajšnje korespondence je razvidno koliko je v protislovju z zakonom preložitve konvencije, ki se tako predbaciva gl. odboru. Jasen dokaz pa je tudi, da je hinavščina pri nekaterih naših ljudeh še vedno v polnem cvetju. Op. zapisnikarja).

POROČILO ODBORNIKOV.

Predsednik Ivan Prostor poroča, da je prejel nekaj pritožb, ki se nanašajo na netočnosti v odgovarjanju na razna vprašanja od strani društev in članov. Želi, da bi se to točneje izvršavalo, zlasti od strani gl. tajnika in blagajnika. Nadalje želi, da se skliče konvencija v mesecu maju to je, ako se združenje preje ne izvrši. V ostalem se s poslovanjem zadovoljuje, izraža pa nevoljo radi slabe udeležbe letne seje od strani glavnih odbornikov.

Br. Zorko nima posebnega poročila.

Br. Novak predloži prošnjo Zvezinega glasila lista Proletarca, ki želi kako primerno podporo ali doklado, ki bi bila primerna z ozirom na sedanjo draginjo in povečanje stroškov pri listu. Po pogodbi je list Proletarec kot glasilo opravičen do \$300 letno a pri naročnini za društva pusti znaten popust. — Po daljši debati se prošnja prizna upravičena, ker list kot glasilo za dobo splošne draginje, je zelo po ceni, vendar glavni odbor to zadevo odlaga ter jo prepušča prihodnji konvenciji v rešitev.

Sledi opoldanski odmor.

Nadaljevanje seje ob 1. popoldan, navzoči vsi prejšnji.

Tajnik poroča, da je zadeva Mrs. Belaich, bivše članice dr. 145, rešena na podlagi sodniškega pravoreka, ter se ji je bolniška podpora izplačala.

Pomožni tajnik br. Frank Pavlovčič predloži resignacijo, ter želi, da se ga odpusti iz uradniške službe. V resignaciji navaža, da se odstopa vsled kakega nesporazuma s kateremkoli gl. odbornikom, pač pa vsled zdravstvenih ozirrov. On si želi zunanega dela, kjer bo imel priliko uživati več svežega zraka. Br. preds. in ostali apelirajo na br. Pavlovčiča, da naj vzdrži vsaj do prihodnje konvencije. Na apeliranja ostalih se zadovolji br. Pavlovčič, da ostane kot gl. odbornik še v nadalje, vendar želi, da se njegovo mesto nadomesti v gl. uradu z 2. pomožnim tajnikom, a on je voljan od časa do časa pomoči v gl. uradu kadar bi bilo nujno potrebno, slično kot je bil do sedaj 2. pomožni tajnik. Zadeva se v tem smislu odobri.

Zapisnikar br. Andrej Vidrih poroča, da je od časa do časa pomagal v gl. uradu ter po možnosti vršil svoje delo. Pri sedanji reviziji je nadomeščal odsotnega 2. nadzornika br. Ivan Grošeljna.

Blagajnik br. Jos. Žele poroča, da se še vedno množe pritožbe radi pomanjkljivega dostavljanja pošiljatev na društva, da iste ne prejmejo bolniške podpore ali čekov o pravem času, niti odgovorov, poroča da je storil vse mogoče, da bi se te nedostatke izboljšalo, kar pa mu v večih slučajih ni bilo nikakor mogoče. Mnogokrat so krivi nepravilni naslovi, je že več slučajev, da se je društveni blagajnik preselil na drugi naslov, ki pa ni poročal premembe, kar ni njegova krivda ako na ta način pošiljatev ne doseže naslovljenca.

Ne dolgo tega je bila pošiljatev poslana po pomoti nekemu drugemu društvu. V isti pošiljati so se nahajalo čeki za bolniško podporo; blagajnik društva, ki jih je prejel, mesto da bi bil iste poslal nazaj da bi se dostavili na pravo mesto, jih je držal kar nekaj mesecev pri sebi. Na ta način se vrše vedne pritožbe od strani društev; omenja da je prejel nekaj pisem, ki pa so bila v zelo surovem tonu pisana, kaj ga je napotilo, da se je hotel odpovedati blagajništvu, in le na prošnjo br. Prostorja je ostal še v nadalje.

Prvi nadzornik br. Ignacij Povasnik poroča, da je tudi on prejel več sličnih pritožb, ki pa so slična kot ostala; mnogo pritožb ne odgovarja resnici in so v direktnem protislovju s poslovanjem. Kolikor on uvideva, se vrši poslovanje pri Zvezi v lepem redu, knjige tajnika in blagajnika se povsem vjemajo v dohodkih in izdatkih, enako se vjema imovina Zveze, sistem poslovanja je povsem dober kakterim je mogoče obdržavati precej dobro kontrolo kar omogoči nadzornemu odboru, da izvrši svoje delo bolje v par dnevih mesto prejšnjih revizij, ki so se vršile kar cele tedne, — poroča, da se nista sedanje revizije udeležila ostala dva nadzornika in sicer drugi in tretji nadzornik, zadnji je opravičljiv, ker je začasno odpotoval v staro domovino, medtem ko sestra Birk kot druga nadzornica se ni opravičila, da se je pa zamogla revizija izvršiti je on pooblastil 2. pom. tajnika Br. Andreja Vidriha ter Louis Krašna, člana dr. štev. 3, ki sta mu bila v znatno pomoč, da so se knjige, imovina in poslovanje v zadnjih šestih mesecih temeljito pregledalo; poroča da je prirastek članstva in denarnega stanja zveze nad vse zadovoljiv, nakar prečita izvleček sedanjega denarnega stanja Zveze, ki je sledeči: Čisti preostanek dne 1. julija 1920 je bil . . . \$211,967.68 Dohodkov zadnjih 6 mesecev 84,265.11

Skupaj \$296,232.79
Vseh izdatkov je bilo v 6 mesecih 62,691.18

Čisti preostanek dne 1. januarja 1921 je \$233,541.61 kar znači, da je prirastek blagajne za 21,573.93
Nevrjenih čekov je za 4,663.40
Neporabljeni ročne blagajne tajnika 45.45
Vrednost inventarja 3,000.00

Poleg tega se je pregledalo vse bančne vloge mladoletnih otrok, ki so v oskrbi pomožnega blagajnika br. A. Hochevarja ki izkazujejo skupno vsoto s pripisanimi obrestmi naloženo v raznih bankah . . \$12,344.79
Pri Alien Property Custodian 3,775.52
V mestni Hranilnici Ljubljanski Kron 2,429.77
vinarjev.

(Popolnejši pregled bode priobčen pozneje v glasilu Proletarcu).

Končno izrazi svoje zadovoljstvo nad poslovanjem in gospodarstvom Slovanske Delavske Podporne Zveze. — Poročila odbornikov se vzamejo na znanje.

Sklene se, da se da SDPZ. proračunati po računskem izvedencu in sicer z zaključkom dne 31. marca, 1921.

1. Nadzornik želi, da se denar, ki se nahaja v raznih bankah po možnosti naloži v razne bonde, iz razloga, ker bolje obrestujejo, kar se soglasno odobri.

Br. Prostor kot član združevalnega odbora poroča, da je prejel obvestilo od Mr. Alesha, ki mu nasvetuje, da naj SDPZ. skliče svojo redno konvencijo, ker je mnenja, da združitve se ne bo mogla preje izvršiti dokler ne sprejme pennsylvanska legislatura zakon, kate-

ri bo združitve omogočil; omenja pa, da se pričakuje da bo ta zakon skoro gotovo sprejet v prihodnjem zasedanju, da mu je tako pojasnil odvetnik.

Blas Novak kot član združevalnega odbora poroča, da je združevalni odbor sklenil, da pošlje svojega odvetnika v Pennsylvanijo, da osebno intervenira pri državnem Zavarovalniškem oddelku; nato je bil obveščten po Mr. Aleshu kedaj da pride Mr. Carl Strover iz Chicago v Harrisburg, in Philadelphia, ter da je njegovo potovanje v zvezi radi združitve. Iz Harrisburga je prejel br. Novak brzojaven poziv od Mr. Carl Stroverja, da naj pride v Harrisburg ter se sestane z njim, nakar se je temu pozivu takoj odzval, ker pa ni bil brzojavko pravočasno prejel, ni pri dohodu v Harrisburg slednjega več našel tam ker je bil že odšel v Philadelphia. Poizvedel pa je ob tej priliki, da je Mr. Strover konferiral z državnim zavarovalniškim komisarjem ter po možnosti pospešil, da se razne zapreke premoste postavnim potom, da se združitve čimprej izvrši. — Poroča, da je kasneje prejel račun od Mr. Stroverja za njegovo delo in potovalne stroške v znesku \$159.50 ter da se je ta račun poravnal iz Zvezine blagajne.

Brat Podvasnik protestira radi izplačane vsote iz zvezine blagajne; omenja, da on ni proti združitvi, pač pa je mnenja, da bi bilo bolj pravilneje, da se taki stroški sorazmerno razdelo med vse organizacije, ki so se prijavile za združitve, zlasti bi se to tikało Slovenske Narodne Podporne Jednote v katero se iste nameravajo združiti. Želi, da se v bodoče enaki računi predložijo seji gl. odbora.

KONVENCIJA.

1. Podpiran predlog, da se skloče redna konvencija prvi ponedeljek v mesecu maju, (2. maja) 1921 v mestu Johnstown; se soglasno sprejme.
2. Za objavo raznih navodil in pojasnil društvam in delegatom, kakor tudi glede stanovanj in zborovalne dvorane skrbe lokalna društva in osebje glavnega urada.
3. Vsa društva ki pošljejo delegate ali pooblaščenca na konvencijo, imajo iste takoj prijaviti na glavni urad; pri vsakem ima biti priložen njegov naslov.
4. Vsi delegati in pooblaščenca imajo biti poročani na glavni urad najkasneje do 15. aprila t. l.
5. Vsi delegati imajo biti priobčeni v glasilu in sicer trikratno pred konvencijo.
6. Vsa društva in članstvo so naprošena, da priobčijo nasvete, ki bi bili v korist in dobrobit v uradnem glasilu Proletarcu.

Ker je dnevni red izčrpan, zaključil predsednik sejo ob 3:30 popoldan.

JOHN PROSTOR, predsednik.

ANDREJ VIDRICH, zapisnikar.

TAJNIKOM DRUŠTEV S. D. P. Z.

Za slučaj, da bi kateri tajnik društva SDPZ, ne prejel glasila, naj stvar takoj sporoči upravništvu, da se zadeva uredi. Novi tajniki naj vselej omenijo tudi ime in naslov starega tajnika in številko društva. — Upravništvo.

Ako Proletarca ne shranite, potem ko ga prečitata, dajte ga svojemu prijatelju, da ga tudi on prečita. Morda ga na ta način pridobite v naše vrste in postane tudi naročnik Proletarca.

V socialistično družbo ne vodi sladko upanje ampak boj.

Jugoslovanska socialistična zveza je edina vpoštevana vredna politična organizacija jugoslovanskega delavstva v Zedinjenih državah, ki vrši socialistično propagando in vodi organizirano delo za socializem. Pridružite se ji tudi vi. Za ustanovitev klubov daje vsa potrebna pojasnila tajništvo J. S. Z., 3639 W. 26th St.

NAZNANILO.

Sorodnikom in znancem naznanjam, da je dne 25. decembra 1920 smrt pretrgala nit življenja moji materi **Mariji Kramer**, rojeni Japel, v Iški vasi pri Igu, Jugoslavija.

Preminula je po dolgi dvoletni bolezni; njeno življenje je bilo polno trpljenja, kakor je navadno življenje delavskih mater.

Truplo je bilo prenešeno iz hiše žalosti na ižansko pokopališče, kjer jo krije rodna gruda.

Žalujoči sin,

Frank Kramer,
1022 N. State St., Girard, Ohio.

VABILO

na veselico, ki jo priredi
društvo

ZAVEZNIK, ST. 3, S.D.P.Z.

Na Franklin Boro, Pa.

v soboto dne 29. jan. v prostorih slov. doma

Program te priredbe bo zelo bogat in bo vsakega zadovoljil. Dramatično društvo nam bo predstavljalo komedijo "Lumini žarki pri perici." Godbene komade bo proizvajal slov. tamburaški zbor iz Maxhama. Na sporedu bo ples in druge točke, torej zabave za vse dovolj. Za gladne in žejne bo preskrbljeno.

Pozivljamo občinstvo iz te okolice, da se udeležijo naše priredbe, ki se vrši dne 29. januarja (ob 8. zvečer), v obilem številu.

Društveni odbor.